

A PÉNZVILÁG

GAZDASÁGPOLITIKAI-PÉNZÜGYI-TÁRSADALMI UJSÁG

XIX. év 47—49. sz. Egész évre 20 P

Budapest, 1929 december 18

Megjelenik minden szerdán

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-körút 86. sz. • Telefon: József 322—95

Nagy külpolitikai jelentősége van a Magyar-Olasz Bank kötvény-tranzakciójának

Az elmúlt hét legjelentősebb gazdasági eseménye az a nagyvonalú pénzügyi tranzakció, amely ezuttal első fecskéje a pénzpiacon beállott kedvező változásnak.

A Magyar-Olasz Bank Rt. kétmillió dollár névértékben hét és félszázalékos községi kötvényt helyezett el a Banca Commerciale Italiananál.

Mindenekelőtt mint jobb idők jelét kell üdvöznünk ezt a tranzakciót, ami azt jelenti, hogy a tőkehiány, mely mindeddig megbénította a magyar gazdasági életet, eloszloban van, az amerikai spekuláció ideje véget ért és

a komoly nagytőke ismét érdeklődést tanusít a hosszabb lejáratú kihelyezések iránt.

A Banca Commerciale Italiananál elhelyezett kötvények az olasz királyi kormány jóváhagyásával az olasz közönség körében fognak elhelyeztetni. A kibocsátandó kötvényeket

jegyezni fogják a budapesti és az olaszországi tőzsdéken.

A tranzakció fontos közgazdasági, szociális és külpolitikai szempontokból is nagy jelentőségű. Amikor az amerikai tőzsdéi események hatása alatt a külföldi tőke ugyszólván teljesen elzárkózott Magyarországtól, amikor a külföldi befektetési piacok legfőljebb rövidlejáratú hitelek erejéig állottak rendelkezésünkre,

a legnagyobb olasz bank alkalmasnak látja az időt és kielégítőnek az ország gazdasági helyzetét arra, hogy az olasz közönség körében magyar fixkamatozású papirokat helyezzen el.

Nagy politikai fontosságot kölcsönöz a tranzakciónak az a tény is, hogy Olaszországban valutavédelmi szempontból a külföldi kibocsátások plaszirozása kormányengedéllyel van függővé téve és az utóbbi években

az olasz királyi kormány egyetlen esetben sem adott ki ilyen engedélyt.

Ha tehát egy olyan nagy és világpolitikai súlyú államférfi, mint Mussolini olasz miniszterelnök, hozzájárult ahhoz, hogy a Magyar-Olasz Bank Rt. községi kötvényei az olasz közönség körében nyerjenek elhelyezést kétmillió dollár, vagyis negyven millió líra összegben, ezzel a ténnyel nemcsak Magyarországi iránti baráti érzésének és szeretetteljes szimpátiájának adott kifejezést, hanem

annak a meggyőződésének is, hogy Magyarország gazdasági fejlődésében olyan optimista lehetőségeket lát,

amelyek támogatására az olasz közönség teljes bizalommal angazsálhatja magát.

A keleti jóvátételekről tárgyaló konferencia második szakaszának kedvező preludiuma az olasz kormányelnök eme elhatározása. Tudomásunk szerint

Mussolini már az előzetes tárgyalások során is hozzájárulását adta a kötvényeknek Olaszországban való plaszirozásához,

hogy ezzel is dokumentálja bizalmát Magyarországgal szemben.

Amikor Magyarország felett lebeg az újabb jóvátételi fenyegetés Damokles-kardja, Mussolini nemcsak külpolitikai téren, hanem azáltal is segítségünkre siet, hogy lehetővé teszi és beleegyezően jóváhagyja a kötvényeknek az olasz közönség körében való plaszirozását. Ez a jóváhagyás mintegy kritikája azoknak a törekvéseknek, amelyek újabb terhek kirovását követelik és egyben

biztató jel arra, hogy e törekvések Mussolini bölcs belátása és akcióhalépése folytán nem fognak valóra válni,

különben nem tenné lehetővé Olaszország hatalmas miniszterelnöke, hogy

az olasz közönség 40 millió líra értékű

magyar kölcsönkötvényt vegyen át és ezzel az igen tekintélyes összeggel angazsálja magát éppen most a magyar piacon.

A tranzakció megvalósításának sikere az Olasz-Magyar Bank vezérigazgatójának, dr. Éber Antalnak nevéhez fűződik. Dr. Éber Antal régen kiemelkedő alakja közéletünknek, de ennek a tranzakciónak létrejötté egyenesen kimagasló piedesztálra helyezi őt. Jól tudjuk, hogy más a politika és más a pénz, és ha bizonyos politikai szimpátiák meg is nyilvánulnak, a tőke sokkal érzékenyebb és óvatosabb, a tőke nem befolyásoltatja magát érzelmi szempontoktól, csupán realitásoktól.

Nagy diplomáciai győzelemmel ér fel tehát dr. Éber Antal akciójának eredménye,

mert amíg külpolitikai szerveink a világpolitika porondján biztosították az olasz kormány értékes barátságát, Éber Antal gazdasági téren realizálta ezt a nexust. Egyébként is első ízben történik, hogy magyar fixkamatozású értékek Olaszországban nyernek elhelyezést, mert Olaszország békében sem volt piaca a magyar kötvényeknek és így még nagyobb jelentősége van annak, hogy a magyar befektetési értékek előtt a jelenlegi súlyos viszonyok közt új piac tárult fel, amely nagy lehetőségeket nyújt a jövőre nézve.

Egészen bizonyos, hogy a komoly összeget reprezentáló tizenkétfélmillió pengőnek Magyarországra való bevonulásával a komoly alkotó munkálatok egész sorozata veszi kezdetét. Amikor az utépítési reformmü első szakaszának munkálatait a drága pénz miatt nem lehetett megkezdeni, amikor a közmunkák is megfelelő tőke hiányában stagnálnak,

új életet fog vinni a közgazdaság ereibe a Magyar-Olasz Bank emissziója.

Ismerve Éber Antalnak azon elvét, hogy szigorúan csak a beruházások lukratív voltát tartja szem előtt, egészen bizonyos, hogy az emisszió a hasznos beruházások egész sorozatában, fontos közmunkák létrejöttében és a munkanélküliség enyhülésében fogja éreztetni jótékony hatását.

Az új csehszlovák kormány fölemeli az ipari és agrár vármokokat

Az új csehszlovák kormány megalakulása előtérbe juttatta az ipari és mezőgazdasági érdekeltségek követeléseit

a kormányprogram gazdasági részének vámtarifális részére vonatkozóan.

A cseh agrárpárt megállapodást létesített a kormányban ugyancsak résztvevő Német Gazdaszövetséggel, hogy a vámtarifa revízióját illető kívánságaikat a pártok bizottságai minél előbb foglalják össze és terjesszék a kormány elé. Miután pedig a két párt tagjai a miniszterelnökségen kívül négy fontos tárcát töltenek be, köztük a földművelésügyit is, nem férhet kétség ahhoz, hogy

a kormány akceptálja kívánságaikat,

annál is inkább, mert az agráriusoknak sikerült meggyőzniük a koalícióban résztvevő baloldali pártokat is a vámtarifa-revizio szükségességéről.

A cseh mezőgazdák szövetsége manifesztációs gyűlést tartott, amelynek határozataiból megismerhetjük, mily arányú vámemelések várhatók?

A szónokok szerint

olyan vámtarifát kell életbeléptetni, amely a mezőgazdaság és ipar érdekeit egyaránt védi.

A védővámok súlypontját az állati termékek kell, hogy képezzék. A sertésvámok kilogrammonként három, a vajvámok pedig öt koronával való fel-emelését kérték, egyidejűleg a műsziradékok és nyersanyagok vámjának is hasonló mértékben

való szabályozását. Az állatokra olyan vámtételek kiszabását követelték, amelyek megfelelnek a német és lengyel tarifák tételeinek. Az eddigi autonóm vámkat szerződéses vámkokká kell átalakítani a következő tételekkel: buza 60, buzaliszt 150, rozs 56, köles 44, zab 48 cseh korona.

Az export fejlesztésére ki kell építeni a behozatali jegyek rendszerét. A közlekedési politikában a belföldi agrártermékek érdekeit védő kedvezményes tarifa-revizitót követeltek.

Az elfogadott határozati javaslat ezzel végződik:

— Hogy a mezőgazdasági termelés a kedvezőtlen piaci viszonyok ellenére is eredményes fejlődést mutathasson fel,

türekvéseinket állami eszközökkel is támogatni kell.

Az ipari érdekeltségek is megszövegezték a maguk követeléseit és az agráriusokkal kötött vámbeke folytán ezeknek a kívánalmaknak elfogadása is biztosra vehető. Az ipari érdekeltségek közt azonban nem teljes a megegyezés, miután

egy jelentős nagyipari csoport a tarifarevizitó ellen foglalt állást

és elhatározását azzal indokolja, hogy ha az exportáló cseh nagyipar régi harcot folytat a külföldi államok vámtételei ellen, következetlen lenne, ha a tarifaemelési akciót támogatná.

A háboru miatt megszünt vasnagykereskedelmi világszövetség ismét megalakul

A világháboru kitöréséig fennállott és működést fejtett ki az *International Federation of Iron mongers and Iron merchants Association*, a világ vasnagykereskedőinek egyesülése, amelyben Európa és Amerika majdnem valamennyi államának vaskereskedői érdekeltsége képviseltette magát. A francia vaskereskedők köréből most az a kezdeményezés indult ki, hogy hívják ismét életre a vasnagykereskedők nemzetközi érdekképviselőit. A francia szövetség már megállapodást

létesített a belga és holland vaskereskedőkkel és csatlakozását már eddig is bejelentette a legtöbb európai állam, úgyhogy a szövetség egykori tagjai részéről már csak Magyarország, Lengyelország, Ausztria és az amerikai országok vaskereskedőinek hozzájárulása hiányzik. A kezdeményező francia szervezet a jövő év nyarán Brüsszelbe érkezőt hívja össze, amely a világszövetség megalakítását előkészíti és kimondja.

Senkinek sem kell az állami márkázó-törvény

A földművelésügyi miniszter deferált az érdektestületek lesújtó véleménye előtt és a márkázási javaslatot levette a napirendről

Idestova már egy esztendő óta dolgoznak a földművelésügyi minisztériumban az állami márkázásról szóló törvényjavaslat tervezetén, amíg végre most az elkészített javaslatot hozzászólás végett megküldték az érdekeltségeknek.

Hosszu idő óta alig volt rá példa, hogy egy-egy törvényjavaslat-tervezetet a gazdasági élet szakemberei

ilyen egyöntetű eréllyel utasítottak volna vissza.

Az érdekeltségek véleményei már beérkeztek a földművelésügyi minisztériumba és ezek között figyelemre méltó a legnagyobb kereskedelmi testület, az OMKE szakvéleménye, amely nagyon lesújtó az állami márkázó törvény ötletéről általában úgy, mint részleteiben.

Az OMKE véleménye szerint a mezőgazdasági termények és azok termékeinek kötelező állami márkázása olyan veszedelmeket rejt magában, amelyekkel föltétlenül számolnia kell minden illetékes tényezőnek.

Az árucikkek állami márkázását a belföldi fogyasztópiac nem lehet keresztülvinni, mert a mi elszegényedett fogyasztóközönségünk

nem tudja az illetékekkel terhelt márkázott árut megfizetni.

De sulyos hátránya volna a márkázásnak abból a szempontból is, hogy a márkás áru a nem márkázott fogyasztási cikk értékét igazságtalanul devalválja.

Nagyon kétséges az is, hogy a külföldi viszonylatban hogyan válna be a kötelező állami márkázás. Tartani lehet attól, hogy az állami márkás cikk ár dolgában sok esetben nem bírna verse-

nyezni a külföldi piacokon a más államok termékével.

Mindezeknél fogva csak igen minimális reménye lehet annak, hogy az állami márkázás törvénybe iktatása megérné-e a velejáró nagy fáradságot és költséget.

Hasonló kedvezőtlen véleményt adott az állami márkázásról az Országos Mezőgazdasági Kamara is, amely arra a megállapításra jut, hogy a kérdés megvalósítása jelenleg nem időszerű. Először keresztül kell vinni — mondja a Mezőgazdasági Kamara —, hogy a mezőgazdaság a minőségre való termelésre térjen át. Ehhez pedig hosszú évek kellenek. Addig

az állami márkázás forszírozása nem volna kívánatos.

Nem kevésbé hízog az OMGE véleménye sem, amely arra a konklúzióra jut, hogy addig nem tanácsos az állami márkázást törvény keretébe foglalni, amíg az a gyakorlatban kipróbálva nincs. Az eddigi márkázási tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a kérdés a mi viszonyaink között még nem érett meg a megvalósításra. Más szóval: a gazdasági viszonyok nem olyanok, amelyek mellett az állami márkázással kellő eredményt lehetne elérni. Hasonlóan kedvezőtlen véleményt adott a kérdésről a budapesti kereskedelmi iparkamara is.

Eddig háromféle mezőgazdasági cikk van, amelynek állami márkázását már korábban életbeléptette a földművelésügyi minisztérium. Ezek: a paprika, a vaj és legjobban a sertésszár.

A paprika kötelező állami márkázását

a visszaélések végtelen láncolata kíséri

a külföldi államokban, ahová a magyar paprikát exportálják. A vaj márkázását négy évi előkészítés után egy évvel ezelőtt a gyakorlatban is élet-

beléptették és a vajmárkázás lebonyolítására a földművelésügyi minisztérium

nagy költséggel külön hivatalt állított föl.

A vajmárkázó hivatal részére a Bakács-tér és Bakács-utca sarkán egy ötszobás helyiséget béreltek és ennek megfelelő nagy személyzetet állítottak be. Azonban a nagy apparátus tétlenül áll, mert nincs mit márkázni. A vajmárkázás fakultatív lévén, a kereskedelem nem veszi igénybe. Jelenleg egyáltalán nem látja célját a vaj állami márkázásának, miután a mai magas áraink mellett sem márkás, sem márkázatlan vaj nem lehet a külföldön elhelyezni.

Teljesen hasonló helyzetben van a zsírmárkázás is, amelyet a közeli napokban szándékoznak életbeléptetni. Zsírkivételünk ma sincs és akkor sem lenne, ha kötelezővé tennék az állami márkázást. Mert az exportot nem a márkázás hiánya akadályozza, hanem az a körülmény, hogy a magyar sertésszár még mindig 8—10 fillérrel drágább, mint a külföldi és így nem bírja el az exportot. Másrészt pedig a külföldi államok magas védővámokkal teszik lehetetlenné a magyar zsír bevitelét.

Az állami márkázás tehát itt sem fog segíteni.

A fent elsorolt három példa azt bizonyítja, hogy az állami márkázás korántsem az a csodaszer, amely alkalmas lehetne a teljesen megbénult külkereskedelmünket talpraállítani.

Az érdektestületek lesújtó véleményének hatása alatt a földművelésügyi minisztériumban most arra az elhatározásra jutottak, hogy

az állami márkázási törvény tervezetét levesszik a napirendről,

vagyis félreteszik a jobb időkre, amikor a viszonyok alkalmasabbnak látszanak a megvalósításra.

Báró Prónay György államtitkár, a törvényjavaslat készítője nehezen ment bele abba, hogy kedvenc eszméjét irattárba tegyék, mielőtt javaslat formájában az országgyűlés elé terjesztenék.

Azonban a földművelésügyi minisztériumban mégis győzött az az álláspont, hogy gazdasági élet szakembereinek véleményével szemben hiba volna a márkázást keresztülröszkolni, mert ez végül ugyanis kudarccal végződne.

Az európai termésfölöslegek megakadályozták a chicagói hausse-spekulációt

Az európai terménytőzsdéken továbbra is bizonytalan hangulat uralkodik. A termésfölöslegek özönlése a felvevő piacokra még mindig nem ért véget és a lisztpiacra domináló lanyha tendenciával fokozva, továbbra is megakadályozza az irányzat erősödését. Ugy látszott, hogy az argentinai kedvezőtlen terméseredményről szóló jelentések irányváltásra fognak vezetni, ennek ellenére azonban a lisztpiacra az érdeklődés változatlanul lanyha. Argentína terméskivitele „csak” 16—18 millió tonnára tehető, ami a tavalyi exportfőlöshöz képest ugyan deficitet mutat fel, de még mindig nem annyira, hogy kedvezően éreztethetné hatását az európai piac átalakulásában. Az ausztráliai termést hivatalos jelentés 112 millió bushelre becsüli, amelyből 50—55 millió bushel az exportfőlösleg. Az európai piacok sulypontja a liverpooli tőzsdére terelődött, mint amely legérzékenyebben reagál az argentinai termés csökkenésére és precízen realizálja a változásokat.

Az amerikai terménypiacokon is meglehetősen lanyha a tendencia, különösen a decemberi szállításra lekötött kvantumok maradtak erősen a remélt várakozások mögött. A chicagói spekulációnak az a számítása, hogy az argentinai terméseredmény publikálását hausse-ra játssza meg, meghiúsult az európai fogyasztás ellenállásán. Bizonyos azonban, hogy előbb-utóbb, de valamikor mégis csak sikerül az európai termés eddig értékesíthetetlen főlösegeire vevőt találni és ebben az esetben az egész vonalon irányváltásra számítnak.

A French-Line téli társasutazása Algir—Tuniszba. A French-Line hajóstársaság a tavasszal és ősszel rendezett társasutazások nagy sikerétől buzdítva, a tél folyamán, január hóban újból nagyszabású társasutazást rendez az örökké napfényes Északafrikába, Algir—Tunisz vidékére. A társasutazás résztvevői Marseille-ből áthajóznak Algirba, onnan a gyönyörű exotikus utazást Blida, Aumale, Bon-Suaden keresztül a főnséges Biskra-oázisig kényelmes autón teszik meg. Megtekintik a híres timdagi és lambesi romokat, azután Constantineon át vasuton Tuniszba jutnak. A híres karthágói romváros meglátogatása után visszatérnek Marseillebe. A társaság a legszebbet és legjobbat nyújtja, amivel feledhetlenné teszi az északafrikai utazást. Fővilágosítással szolgál: French-Line hajóstársaság, Budapest, Baross-tér 3. szám.

Négy fillért fizet a MÁK az esztergomi főkáptalannak a tokodi és dorogi bányákban kitermelt szén métermázsájáért

Sulyos valorizációs pörök a Magyar Általános Kőszénbánya ellen egy negyvenéves szerződés alapján

A maga nemében egyedülálló és számos elágazása következtében rendkívül bonyolult ügy foglalkoztatja egyszerre a budapesti és a pestvidéki törvényszéket, valamint az esztergomi járásbírószágot. A pörök tárgya a Magyar Általános Kőszénbánya Rt. által bérlet dorogi és tokodi szénbányák bérleti összegének valorizálása körül folyik, de a tulajdonképpeni kereseten kívül annyi érdekes jogi és gazdasági problémával van átszöve, hogy iskolapéldájul szolgálhat a régi szerződések és a változott viszonyok folytán bekövetkezett komplikációknak. Az ügy jogi részén kívül azonban jelentős és sulyos nemzetgazdasági vonatkozások is fűződnek a perhez, amely több, mint három esztendője folyik a különböző fórumok előtt és az egyik főágazatában január első napjaiban esedékes döntés bizonyára elvi jelentőségű kihatással lesz az egész komplexumra.

Két szerződés a múlt századból

A dorogi és tokodi szénbányák, Nyugatmagyarország e nagyfontosságú széntelepei az esztergomi hercegprimási főkáptalan, illetve az esztergomi papnövelde tulajdonát képezik. A papnövelde javainak gondnoka a főkáptalan és így a most folyó pörökben a főkáptalan szerepel felperesként.

A főkáptalan és a papnövelde a bányák kiaknázásának jogát 1881-ben bérbeadta a Trifaili Rt.-nak. A bérletet 1889-ben a Trifaili átruházta a Magyar Általános Kőszénbánya részvénytársaságra. A két részvénytársaságnak a főkáptalannal kötött bérleti szerződése ugyyszólván azonos szövegű, csak a fizetendő bérösszeg kikötésének megfogalmazása tért el egymástól. Azok a jogtanácsosok, akik negyven esztendője a káptalan és a MÁK közti szerződést megfogalmazták, nem gondolhattak arra, hogy amikor ebben a pontban precízebb stilizálást végeztek, egy komplikált pörlekedésnek vetik meg az alapját, amelynek során mindkét fél sulyos érveket sorakoztathat fel a maga igaza mellett — ugyanarra a szerződésre hivatkozva.

Nyolcadrész, vagy két krajcár?

A MÁK-kal kötött szerződés a kibányászott szén mennyiségét alapulvéve, a dorogi bánya bérösszegének minimumát harmincezer, a tokodiét huszonezer forintban szabályozta. A szén métermázsájának forgalmi ára 1889-ben, a szerződés megkötésekor, tizenhat osztrák értékű krajcár volt, a bérminimum megállapítása pedig azon az alapon történt, hogy a bérösszeg a forgalmi árnak — előzetes törvényes rendelkezések és a szokásjog által szentesített — egynyolcadrészét képezze.

A világháború után a pénz értékének devalválódása következtében a főkáptalan és a papnövelde a bérleti összeget ugyyszólván elvesztette, mert a MÁK hosszú ideig következetesen négy fillért, azaz olyan jelentéktelen összeget fizetett, hogy az évi 25, illetve 30 ezer koronás bérminimumból egy kiló húst sem lehetett venni. Különösen sulyos helyzetbe került a papnövelde, amelynek 7000 holdas földjéből 5500 esik cseh területekre, amelyet a birtokreform során lefoglaltak, úgyhogy ebben az időben a papnövelde növényeinek még legszerűnyebb ellátására sem volt fedezet.

Évekkel ezelőtt a káptalan és a MÁK között oly értelmű valorizációs magánegyezség jött létre, hogy a métermázsánkénti kétkrajcáros bérösszeget négy aranyfillérben szabályozták.

A Trifailival kötött alapszerződés szerint a káptalannak a bányatársaságtól a kibányászott szén egyhatedrészét járt. Ez a részesedés általánosan elismert, elfogadott és törvényes formája volt 1881-ben a bányabérleti szerződéseknek. Az 1867. évi országbírói értekezlet ugyanis oly értelmű rendeletet adott ki, hogy a hetedet, amelyet azideig az államnak fizettek bányavám címén, ezentúl a földtuladonosnak fizessék, mint bérleti összeget. Amint látható, a rendelet, amelyen az összes megkötött bányabérleti szerződések alapultak, nem a valuta-

ingadozásnak kitett fix összegben, hanem a szén forgalmi árának hét százalékában állapította meg a bérleti összeget.

A Trifaili a nyolcéves bérlet tartama alatt nagyarányú beruházásokat eszközölt, aminek következtében a bérlet díjának alapjául szolgáló hetedrészeseést a káptalannal történt megegyezéssel, nyolcadra csökkentette. Amikor azután 89-ben a Trifaili átruházta a MÁK-ra a bérletet, egyszerűség okából a tizenhat krajcáros nyersjóvedelem nyolcadrészét, két krajcárt vettek alapul.

A tokodi és dorogi szén ára ma fölment 1.70—1.80 pengőre. Ennek a nyolcadrésze 21—22 fillér. És a káptalan mégis csak négy fillért kap métermázsánként.

A valorizációs pont

1889-ben nem akadt ember, aki előre tudta és írásba foglalta volna azt a szinte elképzelhetetlen általános devalvációt, amelyet a világháború az értékek terén végzett.

A szerződés megfogalmazói mégis fölvettek egy pontot a szövegbe, amelynek alapján a káptalan megindíthatta keresetét. A valorizációs pont szerint ugyanis pénzváltozás, vagy devalváció esetén a szerződő felek az alapulvett két krajcárról áttérnek a megfelelő új pénzre. A devalvációt a múlt században, abban a formájában ismerték, hogy a bécsi osztrák bank kisebb címletekre váltotta be a bankjegyeket, ami az évszázad során többször is megisméllódott. A pénzváltozást pedig azért vették fel a szerződésbe, mert 1889-ben már előrevetette árnyékát az 1892-ben be is következett koronaértékre való áttérés, amely azonban nem járt értékváltozással és így a MÁK ettől az időponttól két krajcár helyett négy fillért fizetett métermázsánként.

Az esztergomi káptalan valorizáció iránti kérése a fenti ponton kívül a pénz vásárlóerejének kétségbevonhatatlan csökkenését is a szerződés megváltoztatását előidéző oknak jelöli meg és statisztikai adatok tömegével bizonyítja, hogy mennyire nem felel meg az 1889. évi két krajcár vásárlóértéke a mai négy fillérnek.

Az aranykoronában létrejött valorizációs megegyezést tehát nem tartotta kielégítőnek a főkáptalan és megindította mindkét bérletre vonatkozóan a felértékelési pert.

Részvalorizáció után pergátló kifogás

A szerződő felek per esetére az esztergomi járásbírószágot jelölték meg illetékesnek. Amikor a főkáptalan 1926-ban felértékelési keresetét indította, amelyben a dorogi bérlet évi bérminimumának évi százhuszezer aranykoronában való megállapítását kérte, a MÁK ajánlatára a pört mégsem az esztergomi járásbírószágot, hanem a gazdasági bíróság döntése alá terjesztették.

Az évekkel ezelőtt működő ad hoc alakulása gazdasági bíróságok tudvalevőleg haszonbér-valorizációs pörökben az értékváltozásnak megfelelő méltányos döntéseket hoztak. Így a pestvidéki törvényszék, amely a dorogi bérlet ügyét tárgyalta, évi hatvanötezer aranykorona, mint bérminimum fizetésére kötelezte alperes részvénytársaságot.

A táblai tárgyaláson viszont a MÁK ügyésze, aki pedig a gazdasági bíróság illetékességének kimondását kívánta előzően, most az elsőfoku ítélet megsemmisítését kérte, mert a pör nem illetékes bírósága, az esztergomi járásbírószágot előtt tárgyalatott.

A Tábla ezen az alapon meg is semmisítette az elsőbírószági ítéletet, leszállítva annak hatáskörét az illetékességi kifogásnak megfelelően és a pört az esztergomi járásbírószágot hatáskörébe utalta.

Ettől függetlenül indult meg az a másik kereset, amely a papnövelde tokodi bányája bérminimumának valorizálására irányul. Miután a kereset még a másik pörben a Tábla által hozott illetéke-

lenségi döntés előtt nyújtották be, a felek megegyezése folytán, a budapesti törvényszéken Schwartz Tibor bíró tárgyalja a keresetet.

Mennyi a szénbányák termelési lehetősége?

A papnövelde ebben a pörben ugyanis nemcsak az összszerszerűsége terjeszkedik ki, hanem nemzetgazdasági szempontból rendkívül fontos döntést is akar provokálni. Annak megállapítását kéri nevezetesen, hogy a MÁK nem aknázza ki megfelelően és racionálisan a széntelepeket, csakhogy mentesüljön a bérminimumot meghaladó bérleti összeg fizetésétől. A felperes álláspontja szerint a MÁK a tatabányai széntelep favorizálása céljából elhanyagolja a dorogi és tokodi bányákat, holott a nemzetgazdaság és a külkereskedelmi mérleg feljavítása szempontjából is rendkívül jelentős lenne a szénben amugy is szegény ország e két nagy telepének fokozottabb kiaknázása.

A termelés Tokodon nem haladja meg az évi 625 ezer, Dorogon pedig 750 ezer métermázsát, vagyis a kikötött bérminimumnak megfelelő mennyiséget. A törvényszék kirendelte szakértőül Láng Miksa nyugalmazott bányagazdát, a törvényszék hites szakértőjét, míg a felperes Schmitt Jenő kormányfőtanácsos, nyugalmazott bányagazdát, az alperesi részvénytársaság pedig dr. Szoboszlai Kornélt, a soproni erdészeti és bányászati főiskolán a mechanika tanárát nevezte meg szakértőül.

Dr. Schwartz Tibor törvényszéki bíró a július 3-án megtartott tárgyaláson bevezette a szakértőket, kivette tőlük a hivatalos esküt és átadta nekik tanulmányozás céljából a per iratait.

A szakértők négyhavi terminust kértek jelentésük előterjesztésére, de az első szakértői szemlét, amelyen az eljáró bírón kívül megjelent a tokodi bányában a káptalan képviselőjében dr. Kőmives László ügyvéd, a MÁK képviselőjében pedig dr. Thuróczy Szigfrid, a részvénytársaság ügyésze is, csak október 3-án fogantatosították, viszont december 1-ére ígérték a szakértői jelentés beterjesztését. A határidő leteltével a szakértők további egyhavi halasztást kértek, hogy a hatalmas terjedelmű jelentést elkészíthessék és így csak újév után kerül a bíróság abba a helyzetbe, hogy döntést hozzon a pörben.

Feltehető azonban, hogy akármilyen értelmű is legyen a döntés, a vesztes fél a fellebbezési fórumon illetékességi kifogást fog beterjeszteni, amelyben a dorogi ügyben a Tábla határozatának precedensére hivatkozva kérni fogja a hatáskör leszállítását és a pörnek a szerződés kikötése szerint illetékes esztergomi járásbírószágot elé való utalását.

Kétségtelen azonban, hogy a budapesti törvényszék ítélete elvi jelentőségénél fogva prejudikálni fog a további eljárásnak és kihatással lesz a folyamatban lévő dorogi felértékelési kereset eldöntésére is.

A MÁK négyszáz év alatt akarja kitermelni a bányákat

A dorogi bánya szénvagyonra 300, a tokodié 250 millió métermázsára becsülhető. Racionális üzemeltetés mellett az évi kibányászott széntermésnek el kellene érnie az 1,500.000, illetve 1,800.000 métermázsát. Ezek a számok kiáltó ellentétben állnak a jelenlegi termelési módszerrel kitermelt 625—750 ezer métermázsás tételekkel. Ha ez a mennyiség állandósulna, a bányák szénvagyonjának kitermelése még 400 évig is eltartana, holott a modern bányauzemnél a reális kitermelési maximum negyven-ötven esztendő, amint ennek megfelelően kalkulálják ki beruházásaikat is a bányatársaságok.

A bonyolult kérdésben hozandó döntést nagy érdeklődéssel várják gazdasági körökben is, ahol érdekes megállapítások hozzáfűzését remélik a szakértői jelentésekhez.

Miért legolcsóbbak egész Európában a magyar ásványolajtermékek?

Több, mint négy évtizede annak, hogy az ásványolajfinomítóipar megvetette lábát Magyarországon és az idők folyamán olyan fejlődésnek indult, hogy hovatovább az ország egyik legjelentősebb iparává vált. Eredetileg Oroszországból és Amerikából hozták be a nyersanyagot a magyar finomítók és

csak amikor a galíciai nyersolajmezőket feltárták, tért át az ipar az ottani nyersolaj feldolgozására.

Mivel Magyarország és Galícia a monarchia kebelén belül közös vámterületet képezett, az ipar tulajdonképpen évtizedeken át belföldi nyersolajat dolgozott fel. Ebben a vonatkozásban lényeges változást okozott a háború kimenetele, mert a galíciai terület vámkülfölddé vált és azonfelül is, hogy

a mind csekélyebbé váló galíciai termelés magában a belföldön kerüljön feldolgozásra, a lengyelek a nyersolajra kiviteli tilalmat hoztak be.

Ez a sorsdöntő változás az ipart új és nehéz feladatok elé állította. A háborút megelőző években nem volt import és a beállott változást külföldi importőrök arra használták fel, hogy

az ipari feldolgozást megnehezítsék és saját, az országukban finomított nyerstermékeiket hozzák piacra.

A háború befejeztét követő első években tehát az ipar rendkívül súlyos feladatok megoldása

előtt állott, mert a nyersanyagbeszerzés terén még nehézségek voltak és a külföldi importőrök minden erejükkel azon fáradoztak, hogy a finomítók üzletét elhódítsák és az üzemeltetést megnehezítsék.

A nyersanyagbeszerzés problémái azóta megoldást nyertek, de

a verseny — egyrészt az egyes gyárak, másrészt a gyárak és az importőrök között — lankadatlan erővel folyik,

ami súlyos áldozatokat ró a rég fennálló iparvállalatokra. Tekintettel arra, hogy ez az ipar minden más iparral ellentétben csupán egészen csekély vámvédelem birtokában van, a gyárak üzemének fentartása súlyos problémává vált és ma a gyárak

üzemeiket tulajdonképpen csak egy jobb jövő reményében tartják fenn.

A rendkívül éles rivalitás azt eredményezte, hogy ásványolajtermékekben

egész Európában nincsenek olyan alacsony eladási árak, mint Magyarországon.

Hogy csak egyetlen példát említsünk, az autókutbenzin ára Magyarországon 38—40 fillér, ezzel szemben Olaszországban 60, Svájcban 60.5, Franciaországban 66.5, Németországban 43.5 és Csehszlovákiában 45 fillér. Ez a példa is meggyőzően igazolja, milyen nehézségekkel és akadályokkal kell megküzdenie a magyar ásványolajiparnak.

Az agrárhitelek korlátozása miatt kétezer vagonnal csökken a jövő évi termés

Dr. Reusz Andor vezérigazgató előadása a többtermelésről és a műtrágyázás fejlődéséről

A Magyar Közgazdasági Egyesületnek a buzatermelésről és értékesítéséről rendezett ankétje során előadást tartott dr. Reusz Andor államtitkár, a Magyar Mezőgazdasági Végipar Rt. vezérigazgatója is. Az eredeti szempontokban bővelkedő, rendkívül érdekes előadást, amely a nagy tárgyi és szakismeretekkel rendelkező Reusz Andor elméleti és gyakorlati kvalitásait egyaránt méltán jellemezte, az alábbiakban ismertetjük:

A múlt század hetvenes éveiben még gondtalan élete volt a magyar gazdának. Alig kihasználta, őserőben levő termőföldet, kiszáritott mocsarak, hatalmas erdőirtások állottak rendelkezésére. Ugyyszólván egyebet sem kellett tennie, mint

szántani, vetni, aratni — és megvolt a bő termés.

Az állati trágya a gazdaságokban felhasználatlanul rothadt el és jellemző, hogy amikor az 1872. évi nagy kolerajárvány idején elrendelték Budapest kitisztítását, a Gschwindt-szessgyár udvaráról többemeletnyi magasságu trágyaréteget hordtak a Dunába, mert nem akadt gazdaság, amelynél értékesíteni lehetett volna.

Csak a nyolcvanas években nyilvánul némi érdeklődés agrárkörökben a trágyázás iránt, mert az alacsony buzaárak az önköltséget is alig fedezték és csak a terméshozamok fokozásával vált elérhetővé a föld produktív kihasználása. Mégis lassan hódított tért az újítás, mert

a műtrágyázás csak mint jövedelmet fokozó tényező és nem mint megélhetési szükség szerepelt a köztudatban.

Amikor aztán a század első éveiben már nagy mérveket öltött a kivándorlás és ennek következtében fokozatosan drágult a munkabér, vált szükségessé a termelési eredménynek fokozása és olcsóbbítása.

Reusz Andor dr. ezután kimerítő visszapihlantást vett a műtrágyázás történetére és fejlődésére az ókortól napjainkig, majd szemléltető eredményekkel igazolta hatását. Egy németországi uradalomban évtizedekig

tartó megfigyelés szerint 1850-ben egy katasztrális hold buzaföld termése 8.9, 1892-ben pedig már 16.66 métermázsa volt. Ennek a közel százszázalékos termésgyarapodásnak

körülbelül ötven százaléka a megfelelő trágyázásnak, harminc százaléka a magkiválasztásnak, husz százaléka pedig a talajmegművelésnek köszönhető.

A legújabb statisztikai kimutatások szerint Európa tizenhárom agrárállama közül

a műtrágyázás terén Hollandia vezet.

ahol a gazdasági művelés alatt álló területek minden katasztrális holdjára 172 kg. foszforsav, 101 kg. káliumsó és 65 kg. légenyműtrágya esik. A kimutatás utolsó helyén Lengyelország,

az utolsóelőttin pedig Magyarország szerepel, ahol katasztrális holdanként így alakul az arány: 11.79 kg. foszforsav, 0.29 kg. kálió és 0.74 kg. légenyműtrágya.

A műtrágyának határozott előnyei vannak az istállótrágyával szemben. Az elvont tápanyagok csak oly mértékben adhatók vissza a földnek, amint azokat a trágya tartalmazza, már pedig az istállótrágya nem foglalja magában az összes szükséges tápanyagokat. Azonkívül a műtrágya függetleníti a gazdaságokat az állattartástól is. Kizárólag istállótrágyával csak bizonyos határig lehet fokozni a gabona termését, azonfelül pedig csak foszforsav-, esetleg káli- és mésztrágyával.

A foszforsavműtrágya használata szükséges a talaj kimerítésének megállítására is.

Hazánkban a termőföldektől évente elvont foszforsavmennyiség körülbelül 941 ezer métermázsa foszforsavra rug. A talajból elvont foszforsav

fele elvész és csak fele kerül vissza az istállótrágyával a talajba.

Ha ezt a megtérült kvantumot leszámítjuk, még mindig mintegy 470.000 métermázsa foszforsavat kell pótolni, aminek katasztrális holdanként 25 kilogram foszforsavas műtrágya felel meg, de ez éppen csak hogy pótolja az elhasznált tápanyagot és nem gon-

doskodik a termés fokozásához szükséges további növeléséről.

A termelési költségek nagyarányu emelkedése azonban szükségessé teszi a termésátlagok tetemes fokozását. A hetvenes években holdanként 420 kilogram termés mellett is jövedelmező volt a gazdaság, de 1912-ben már 600 kilogrammal kezdődött a jövedelmet hajtó termelés és

ma már csak a racionalis többtermelés az, ami a gazdaságok súlyos helyzetén segíteni tudna.

Le kell azonban szögezni, hogy csak a teljes trágyázás hozza meg a teljes sikert. Ha a gazda a talaj által támasztott kémiai szükségleteket teljes mértékben kielégíti,

a föld úgy fog számára dolgozni, mint egy automatikus kémiai üzem.

Reusz Andor ezután ismertette a különböző műtrágyák tulajdonságait és alkalmazásuk helyes időpontját, valamint módjait, egyben pedig megcáfolta azt a hipotézist, mintha a műtrágya használata talaj-savanyításra vezetne.

Magyarországon 1928-ban mintegy 17 ezer vagon foszforsavtartalmu műtrágyát, 438 vagon káliót és mintegy 1600 vagon nitrogénműtrágyát használtak fel. Ez a fogyasztás 1929-ben, sajnos, lényeges visszaesést mutat, amennyiben magából a foszforsavtartalmu műtrágyából körülbelül

25 százalékkal kevesebbet vásároltak a gazdák és ennek eredménye a jövő aratáskor kétezer vagonos gabonahiány alakjában fog mutatkozni.

Vannak, akik azt állítják, hogy a gazdák azért vásároltak kevesebb műtrágyát, mert a buza ára a szuperfoszfát árához képest túl alacsony, mások azt hangoztatják, hogy a gazda a 24 pengőn aluli buzaárnál arra ráfizet, vannak viszont olyanok, akik azt állítják, hogy a műtrágyának sok esetben nincs meg a kívánt hatása. Az előadó sorban megcáfolta ezeket az állításokat és rámutatott arra, hogy ezeken a helyen nem álló okokon kívül mindenestre van két olyan nagy figyelmet érdemlő körülmény, amelynek elhárítására az illetékes körök figyelmét fel kell hívni. Mindenekelőtt minden lehető el kell követni arra nézve, hogy azok a munkálatok, amelyek

az egész ország talajának megvizsgálását tüzték ki feladatul, mielőbb befejeztessék,

mert így minden gazda megtudja, hogy milyen műtrágyát alkalmazhat talaján és nem fogjuk többé hallani azt a kijelentést, hogy „adtam a földemnek műtrágyát, de nem láttam annak a hasznát”. Meg kellene ennek történnie azért, hogy ne forduljon elő többé az, hogy egyedül a foszforsavtartalmu műtrágyák használatának kétezer vagonnal történő visszaesése folytán a jövő aratáskor kétezer vagonnal kevesebb buzát arassunk és ezáltal csökkenjen gazdánk jövedelme.

Az 1928. évi agrár-kölcsönakció során tudvalevőleg a földművelésügyi minisztérium a kisgazdáknak teljesen kamatmentes, a nagyobb birtokosoknak pedig ötszázalékos kölcsönt folyósított műtrágyaszükségletük beszerzésére egyévi lejáratú, úgyhogy a kölcsön visszafizetése csak az új termés betakarítása és értékesítése után vált esedékessé. Ha már most felállítjuk a mérlegét a hitelkeret ez évben eszközölt megszorításának, azt látjuk, hogy az államkincstár megtakarított ugyan cirka negyedmillió pengőt, ami 3600 vagon műtrágya árának felel meg, de ha ennek csak a felét használták volna fel műtrágyabeszerzésre, tehát 1800 vagon műtrágyával több fogyott volna el, az

terméseredményben kétezer vagon buzának felel meg és mert e buzamennyiség értéke körülbelül négymillió pengő,

a hitelrestrinkció által eszközölt megtakarítás nem áll arányban azzal a hiánnyal, amely külkereskedelmi mérlegünk változatlan passzív voltában érezteti hatását.

Szembeállott az előadó azzal az állítással is, mintha a műtrágyafogyasztás csökkenését a hazai iparnak a környező államok gyáraihoz mérten aránytalanul magasabb kalkulációja okozta volna. Ezzel szemben az a tény, hogy Magyarországon a legolcsóbb a műtrágya, mert amíg nálunk 53.59 fillér 1 kilogramm vízben oldható foszforsavas műtrágya ab gyár, addig Ausztriában 55.49, Csehszlovákiában 58.84, Jugoszláviában 58.90 és Romániában 68.40 fillér.

Elhangzik az a panasz is, hogy a műtrágyázással a gazdák nem érik el a kellő hatást. Mint a fentiekből kitűnik, a kellő talajvizsgálati studiumok hiánya okozza ezt, mert ismerni kell a talaj fizikai és kémiai összetételét és azokat az igényeket, amelyeket a termelő növény a különböző tápanyagokkal szemben támaszt és

ezek ismeretében kell alkalmazni a megfelelő műtrágyát.

Végül felajánlotta Reusz Andor, hogy az agrárérdekeltségek jelöljenek ki tíz gazdaságot, ahol eddig nem bizonyult hatásosnak a műtrágyázás és a vezetése alatt álló vállalat kötelezi magát, hogy

saját eszközeivel és saját költségen igazolni fogja a műtrágyázás termésfokozó hatását,

oly mértékben, hogy a trágyázás eredménye nem ráfizetésben, hanem lényegtelennek nem nevezhető haszon hajtásában fog megnyilvánulni.

A mindvégig élvezetes előadás végeztével a közönség zajos ovációkban részesítette Reusz Andort.

Egy igazgatósági tag különös panasz igazgatótársai ellen

**Rég elutasította a cégbíróság
az IBUSZ-ügyben most felmelegített
beadványt**

Érthetően kinos feltűnést keltett bizonyos orgánumnak az a friss szenzációként beállított közlése, amely egy a miniszteri cégbiztoshoz intézett beadvány alapján az IBUSZ igazgatóinak jutalékát és javadalmazását tette kritika tárgyává. Nemrégiben A Pénzvilág hangot adott annak a felfogásnak, mely a bank- és vállalati igazgatók zsebében való izléstelen turkálás ellen irányult. Kifejtettük, mennyire károsnak és gusztustalannak tartjuk ezt az alacsonyabb tömegosztónökre spekuláló izgatást, amely felelősségteljes munkát végző, számos embernek kenyeret és megélhetést biztosító, koncepcióival és munkaerejével vállalatoknak szolgáló vezetőférfiakat pécéz ki és kéjjel teregeti ki azokat a számadatokat, amelyek sok esetben aránylag alatta is maradnak a végzett munkateljesítménynek és az elért eredményeknek.

Hogy azonban egy vállalat igazgatósági tagja — bármilyen alapon is foglal helyet az igazgatóságban — a céghatósághoz forduljon igazgatótársai ellen, arra még nem volt precedens a vállalati életben. A közlések szerint ugyanis dr. Vákár P. Artur, aki az IBUSZ igazgatóságában a miniszterelnökséget képviseli, beadványt intézett Ary Pál államtitkárhoz, a cégjegyzések kihirdetésére felügyelő miniszteri biztoshoz. A beadvány arra hívta fel a miniszteri biztos figyelmét, hogy az IBUSZ affiliált vállalatának, a Gyorsárugyűjtő Részvénytársaságnak igazgatósága

kompetensnek mondta ki magát abban, hogy egyes igazgatósági tagokkal „terhes javadalmazásu” szerződést kössön.

Ennek igazolására csatolja is a szerződést, amely az igazgatóknak évi tíz százalék jutalékot biztosít, ami az elmúlt évben 36.983 pengőt tett ki. De tiltakozott a beadvány az ellen is, hogy a végrehajtóbizottság díjazását az igazgatóság állapítja meg és hogy a jutalékokat és javadalmazásokat a költségvetés alapján számolják el.

Az IBUSZ és testvérvállalatai részvénytársaságai tudvalevően

50—98 százaléka a kincstár birtokában van és ezen az alapon foglal helyet a feljelentésnek is beillő beadvány megismerkedője az igazgatóságban.

Tény, hogy dr. Vákár P. Artur a közlemény megjelenése után nyilatkozatot tett közzé, amelyben elhárítja magát az adatok és a beadvány publikálásának ódiumát és úgy nyilatkozik, hogy a friss napiszenzációként feltálat beadványt nem most, hanem közel egy esztendeje juttatta el a miniszteri biztoshoz, nincs is tudomása arról, hogy az ügyben történtek-e további lépések és leszögezi, hogy a törvényszéki céghivatal nyilvános intézmény, tehát bárki betekintést nyerhetett memorandumába és azt a nyilvánosság elé tárhatta. Ez a nyilatkozat részben, mentesíti ugyan dr. Vákár P. Arturt, akinek őszinteségében nincs okunk kétkedni, viszont a miniszterelnökség adminisztrateur deleguájé-nek valószínűleg még nincs olyan gyakorlata a közgazdasági életben, hogy tudhatná: ha bármily kifogása, vagy ellenvetése is van, azt igazgatósági tagok in camera caritatis, a vállalati ügyekben illetékes igazgatósági ülésen és nem feljelentések formájában szokták elintézni.

Ami az ügy érdemi részét és a beadvány sorsát illeti, miután arról maga dr. Vákár P. Artur sem bir tudomással, a következő részleteket sikerült illetékes forrásból megtudnunk:

A lapokban közölt beadvány csak kiszakított része egy hét hónappal ezelőtt beadott terjedelmesebb memorandumnak, amely több pontban kérte az IBUSZ és affiliált vállalatai alapszabályainak felülvizsgálatát. A beadványban foglalt adatok viszont a Gyorsárugyűjtő Rt. átvételével kapcsolatos legális formában létrejött szerződés pontjait teszik vita tárgyává, amelynek azonban

törvényes volta az annyira nem fér kétség, hogy azt a cégbíróság is helybenhagyta.

A Gyorsárugyűjtő elődje, a közel évszázados multa visszatekintő Hirsch-posta volt. Ez a zse-

niális és egészen újrendszerű találmány még a vasuti közlekedés bölcső korában behálózta az egész országot és idők folyamán nélkülözhetetlen szervévé vált jól kiépített szervezetével a forgalomnak. A jelenlegi vezérigazgató husz esztendeje áll a vállalat élén és nagyarányú koncepciójával, szervezőképességével és ügybuzgalmával nemzetközi relációban is hírnevet vívott ki magának. A Gyorsárugyűjtő Rt. évente

milliók tételket forgalmaz az államvasutaknak, amelynek egyik legnagyobb szállítója

és hogy működése a külföldön is méltánylást váltott ki, azt bizonyítja, hogy vezetőjét

Svájc, Franciaország és Németország is meghívták, hogy ismertesse és illusztrálja ezt a speciális rendszert, amelynek kifejlesztése és virágzása az ő nevéhez fűződik.

A tisztesen magasabb rezsivel dolgozó posta kapcsolata a vasut előnyére — ez az a vezérrelőv, amely a Gyorsárugyűjtő működésében érvényesül, ami természetes is, mert a magánvállalkozás fűgességével, kezdeményezőképességével és ötletességével nem bir versenyt tartani a tulbürokratizált állami szerv. Már kezdeményező lépések is tettek külföldi részről a Gyorsárugyűjtő szervezetének nemzetközi kiépítésére, amelynek gyakorlati előnyeit ugyszólván az összes európai államok élvez-

nék. Jelenleg ugyanis az a helyzet, hogy a stockholmi postaegyezmény értelmében a szállítási tarifa oroszlanrésze a feladó ország államvasutának jut, vagyis ha például Madridból Bukarestbe irányítanak egy szállítmányt, a díjtétel nagyjából a spanyol postát illeti és csak elenyésző hányada jut a tranzit- és a rendeltetési államoknak. A Gyorsárugyűjtő rendszerének bevezetésével viszont az összes államok vasutjai arányosan részesednének a tarifában.

Amikor a Gyorsárugyűjtő Rt. részvénytöbbségét az IBUSZ magához váltotta, a pakett birtokában levő vezérigazgató, akinek nevéhez fűződött a vállalat példátlan felvirágzása, ugyszólván potom pénzen vált meg a részvényektől, de kikötötte, hogy munkaerejének a vállalat rendelkezésére való bocsátásának honoráriumaként

a fix fizetésen kívül tizszázalékos jutalékot is igényel.

Ezt a teljesen szabályszerű megállapodást, amely részben a részvénytársaság vételárának kiegészítése is volt, a közgyűlés meg is szavazta és így az az összes törvényes kellékeknek megfelelően perfektulódott.

A szóbanforgó beadvány — bármennyire is igyekszik annak a cikk némi aktualitást kölcsönözni —

nem most, hanem hét hónappal ezelőtt kelt.

A beadványt a miniszteri biztos áttette a cégbírósághoz, hogy az döntse el, mennyiben állanak az abban foglaltak ellentétben a Kereskedelmi Törvény rendelkezéseivel? A cégbíróság viszont már hónapokkal ezelőtt döntést hozott, amely

utasította ugyan az igazgatóságot az alapszabályok két lényegtelen és a fentiekkel semminemű összefüggésben nem álló pontjának módosítására,

ami azóta meg is történt, viszont egyetlen szóval sem emlékezett meg a sérelmezett javadalmazások törvényellenes megállapításáról, amint ezt meg sem tehette, mert azok törvényes formák és előírások betartásával állapítottak meg.

Ekként omlott össze a „kiadás teleplezésnek” ígérkező szenzáció, amelynek egyetlen célja bizonyos sajtóorgánumnak a gazdasági élet állandó irritálására és a laikus közönséget a tőke ellen való izgatásra irányuló tendenciájának kielégítése volt.

Uj tőzsdetörvényt követelnek az agráriusok

**Már dolgoznak is a terménytőzsdét reformáló
javaslaton**

Az agráriusoknak állandó követelése, hogy a kormány külön törvénnyel biztosítsa a tőzsde fennállását, illetve azon keresztül a termelési érdekek hatékonyabb istápolását.

A külön tőzsdetörvény javaslatának megismerkedését nemrég az OMGE vállalta és a földmivelésügyi minisztertől erre külön megbízást is kapott.

Mint bennünket beavatott helyről értesitenek, a tőzsdetörvény javaslatával most készültek el az OMGE-ben és az eddigi tervek szerint a gazdasági érdekeltségek megvitatása után a javaslatot rövidesen a kormány elé terjesztik azzal a kívánsággal, hogy a lehető legrövidebb időn belül, de legkésőbb még tavaszig az országgyűlés plénuma elé terjessze elfogadás végett.

Az agrárius szellemben elkészített tőzsdetörvény javaslatából indul ki, hogy

a tőzsdetörvény jelenlegi állapota tulajdonképpen semmiféle törvényes rendelkezéssel nincs alátámasztva,

mert az egész tőzsdetörvény egy 1860-ban kelt császári pátenst rendelkezéseinek alapszik. Miután azonban a monarchia összeomlásával a császárság is megszűnt, a régi császári rendeletek is hatályukat veszítették.

Az önálló tőzsdetörvény megalkotásához — mondja a javaslat indoklása — mezőgazdasági termelői érdekeltségek már évek óta gyűjtik az anyagot és végeredményben arra a megállapításra jutottak, hogy a terménytőzsde intézménye a mai összetételében csupán a közvetítő kereskedelem egyoldalú érdekeit szolgálja, de emellett figyelmekül hagyja a termelési érdekeket.

A tőzsde intézményének törvényes biztosításával

nagyobb befolyást kell adni a termelőknek a terménytőzsde irányítására.

Ezért követelik a gazdák a többek között, hogy a tőzsdetanácsban a gazdaérdekeltségek tiz taggal képviselve legyenek, éppen úgy, mint az expertiz bizottságban.

Érdekes, hogy a gazdák által elkészített tőzsdetörvény javaslatát a tőzsde intézménye fölött való legfőbb rendelkezési jogot a kereskedelemügyi miniszter mellett a földmivelésügyi miniszterre is kívánja kiterjeszteni, ami azt jelenti, hogy

a törvény megalkotása körül is nagy szerepet kíván juttatni a földmivelésügyi minisztériumnak.

A javaslat külföldi példákra hivatkozva, megállapítja, hogy nálunk a tőzsde intézménye a mai összetételében

már túlélt önmagát

és nem egyesíti magában a közgazdasági életnek mindama tényezőit, amelyeknek együttes működése nélkül egészséges gazdasági fejlődés és haladás el sem képzelhető.

Előrelátható, hogy az új tőzsdetörvény javaslatát, a maga eredeti formájában nagy és hasznos vitára fog alkalmat szolgáltatni, mégpedig nemcsak a tőzsde kereskedői köreiben, hanem az agráriusok táborában is, akik között sokan lehetnek a javaslat készítőivel ellentétes véleményen és nézetben.

Mert nem osztják azt a felfogást, hogy a terménytőzsde intézményének elagrárosítása egyúttal az intézmény megjavítását is jelentené.

A tőzsde végtére mégis elsősorban

kereskedelmi intézmény,

melynek irányítása és szelleme csak ehhez alkalmazkodó és ennek érdekeit szolgáló lehet.

Nem jár ügyvédi honorárium a csődtömeggondnoknak

A temesvári Tábla követésreméltó döntése

Gazdasági életünk sulyos panasza, hogy a csődtömeggondnok díjazása ugyiszlán teljesen felemészt a csődvagyont, úgyhogy abból a hitelezőknek misem jut. Egy-egy zsirosabb csődtömeggondnokság valóságos

meggazdagodási lehetőséget képez a gondnokként kirendelt ügyvéd számára,

sőt hallottunk olyan esetről is, amikor a követelések méltányos kiegyenlítéséhez ragaszkodó hitelezőkkel ezzel csendesítette le az alacsonyabb kvótát felajánló adós:

— Ha sokat ugrálnak, majd megkérem a csődöt és a maguk pénze is a csődtömeggondnoknak jut.

Elvi jelentőségű döntést hozott ebben a rendkívül kényes ügyben a temesvári Tábla, amelynek indoklása szinte

szembeszökően kihívja a magyarországi viszonyokra való alkalmazást is.

Ennek a táblai határozatnak az előzménye az, hogy dr. I. M. csődtömeggondnoknak a törvény-

szék által megállapított díjait egyik hitelező, még pedig a Sváb-bank

igen tulzottnak találta és a költség megállapító végzést felfolyamodta az Itélőtáblához.

A Tábla pedig nemcsak leredukálta a csődtömeggondnok honoráriumát, hanem igen érdekes elvi kijelentést is tett. Nevezetesen határozatának indoklásában megállapítja, hogy tévedett a törvénysszék, amikor a csődtömeggondnok díjait az ügyvédi tarifa szerint szabta ki, mert a csődtömeggondnok tömegkezelési minőségben

nem teljesít ügyvédi munkát s éppen ezért nincs is helye ilyen esetben az ügyvédi minimális tarifa alkalmazásának.

A csődtömeggondnok díjait legjobb belátása szerint a bíróságnak kell megállapítani, mégpedig a csődvagyon nagyságához és a kifejtett gondnoki tevékenység mértékéhez képest.

Kár, hogy nem magyarországi igazságügyi hatóság hozta ezt a nagyon is helytálló és gazdasági viszonyaink közt különösen alkalmazható döntést.

Kell-e nyereszkhedni a Margitszigeten?

A Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaság most közzétett mérlege az elmúlt félévet veszteséggel zárja le. Mióta a részvénytársaságot a magánvállalkozástól a Közmunkatanács vette át, természetesnek látszott, hogy nem vezethetik olyan elvek szerint, amelyek hivatva lennének lukratív gazdálkodást eredményezni. A Közmunkatanács közintézmény és mint ilyen, nem tartja hivatásának, hogy busás nyereségekről, a nagyközönség zsebében elért eredményekről számoljon be, hanem a köz terhére való gazdálkodás helyett altruista, sőt ha kell, ráfizetésekkel járó gazdálkodást kell folytatnia. Bár elvileg nem helyeseljük a közüzemek terjeszkedését, de ha már a magánvállalkozás visszavonult a Margitszigettől, még mindig szívesebben látjuk a Közmunkatanács élén álló Rakovszky Iván nyug. belügyminiszter koncepciójának megvalósulását, mint azt az elgondolást, amely hatalmas befektetésekkel fantasztikus terveket kíván létrehozni a Margitsziget

üzletmenetének fellendítésére. Rakovszky Ivánnak szerencsés és egyedül helyes koncepciója a történelmi multa visszatérítő szigetet meg akarja tartani a maga ősi, szűzi szépségében és érintettségében és nem engedi megbontani azt a harmonikus és patinás hatást, amelyet menten megszüntetne a nagyszabásúnak elgondolt, de kivihetetlen és esetleg esztétikailag modernizálás. A fák és virágok buja pompájának fejlesztése biztosabb és hatásosabb idegenforgalmi propaganda, mint egy kétséges és esetleg balul végződő invencziós építkezés és mert Rakovszky Iván áldozatkészsége ezen a ponton teljesen kielégítette az összes igényeket, azzal a rezümével zárhatjuk le recenzióinkat, hogy ez esetben nem kell keresnünk a Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaságnál aktív mérleget, ha máskülönbön a szigeti intézmények vezetése kielégíti a közönséget.

Nagy árleszállításokat eszközölt a karácsonyi ünnepekre a Dohányjövődék

A Dohányjövődék érdemes és ügybuzgó központi igazgatójának, dr. Benkó Ferenc államtitkárnak működését és annak eredményeit már több ízben alkalmunk volt méltatni. Amióta Benkó államtitkár elfoglalta a Dohányjövődéknél felelősségteljes állását, valósággal országos propagandaként fogja fel hivatását, hogy

a dohányfajták állandó javításával, új gyártmányok bevezetésével és az árak csökkentésével fokozza a világhírű magyar füstölőnivalók terjedését.

Eredményes működésének tulajdonítható, hogy a Dohányjövődék szivarjai és cigarettái a külföldi piacokon is a legkeresettebb márkákká váltak, a belföldi fogyasztóközönség kiszolgálására pedig olyan kedvezményeket léptetett életbe, amelyek hatása a fogyasztásban máris megnyilvánult. A Dohányjövődék gyáraiban állandó kísérletezések folynak az egyes fajták minőségének megjavítására, amellelt

két termelő-telepen olyan dohányjavítási és nemesítési experimentumokat végeznek,

amelyek eredményeképpen egészen speciális készítésű és zamatu gyártmányok kibocsátása várható rövidesen.

Miután a karácsonyi és ujévi ünnepek alkalmából a dohánygyártmányok rendszerint nagyobb mérvben kerülnek eladásra, a Dohányjövődék több gyártmány árát jelentősen leszállította. A

szivarok közül a Heros árát 60 fillérről 50-re, az Aromaticost 60 fillérről 50-re, az Entreactost 52 fillérről 44-re, a Graciosast 52 fillérről 44-re, a Millarest 17 fillérről 15-re, a Cuba Portoricot 18 fillérről 16-ra, a Rositát 9 fillérről 8-ra, a Novitast 40-ről 36-ra és a Portorico Especialt 18 fillérről 16-ra.

A cigaretták közül a Novara árát 8 fillérről 6-ra és a Leventét 2.5 fillérről 2-re szállította le a Dohányjövődék.

Ezenkívül a 28 filléres áron árusított Regalia Media szivarokat kiárusítják

és új eljárással, megjavított minőségben gyártott Regalia Media szivarokat bocsát ki a Dohányjövődék 28 filléres egységárban.

A végkiárusítás alá bocsátott régi gyártású Regalia Media szivar minden dohánynagy- és kis-áruháznál, az új javított eljárással készült belföldi különlegességi Regalia Media szivar azonban kizárólag csak különlegességi árusoknál vásárolható.

A fogyasztó közönség érdekeinek megvédése céljából a javított minőségű belföldi különlegességi szivarok ládácskáin

„Uj“ bélyegzéssel feltűnően jelezve van

az a körülmény, hogy az ilyen ládácskába csomagolt szivarok javított eljárással készültek. Esetleges visszaélések meggátlása céljából mindaddig, amíg a végkiárusítás alá bocsátott régi Regalia Media szivarok készlete tart, az új gyártású Regalia

Media-szivarok csak eredeti 25-ös vagy 100-as egységű ládácskákból vásárolhatók, ellenben a régi gyártású Regalia Media-szivarok darabonként is kaphatók.

A csökkent sörfogyasztás ellenére változatlan osztalékot fizet a Fősör és a Pannóniasör

A Pénzvillág nemrég feltűnésteltő cikkben foglalkozott a magyarországi sörgyártás helyzetével és rámutatott azokra az okokra, amelyek következtében a sörfogyasztás jelentősen csökkent. Egyben azonban rámutattunk arra is, hogy

a sörgyárak óvatos és elővigyázatos üzletpolitikával bástyázzák magukat körül, hogy megóvják magukat minden váratlan meglepetés elől,

egyben pedig a legteljesebb mértékben biztosítsák rentabilitásukat és ezzel kapcsolatban a részvényesek érdekeit.

Csak ez a körültekintő üzletpolitika tette lehetővé, hogy — mint a Fővárosi Sörfőző Rt. és a Pannónia Sörfőző Rt. most publikált mérlegei az 1928—29. üzletéről tanúsítják — az előző évinél hasonlíthatatlanul kisebbarányú sörfogyasztás ellenére is

mindkét vállalat fentartja a megelőző üzletévben fizetett osztalékát.

A Fősör mérlege az évközben eszközölt leírások levonása után 195.825.01 pengő tiszta nyereséget mutat ki, amelyből

a vállalat részvényeseinek részvényenként két pengő osztalékot fizet,

tehát ugyanannyit, mint a megelőző üzletévben. A nyereségből az alapszabályszerű dotálásokon kívül megfelelően kiegészítették az értékesítési tartalékot, dotálták a tartalékalapot és a munkásségélyző alapot, 25.703.32 pengőt pedig a most kezdődő üzletév számlájára vezették elő, mint egyenleget.

Rendkívül óvatosan értékeli a mérleg vagyonoldala az ingatlanokat, amennyiben a gyári telket, épületeket és a részvénytársaság egyéb ingatlanait mindössze 3.076.566 pengővel vette fel, a gépeket és berendezéseket pedig 1.970.146 pengőre értékeli. Amíg az adóssók tétele 3.275.827 pengővel szerepel, a hitelezők követelése csupán 1.864.122 pengő, ami abszolút anyagi kiegyensúlyozottságról tanuskodik.

A Pannónia Sörfőző Rt. jelentésének érdekes része az, amely szerint a fogyasztás csökkenéséhez nagyban hozzájárult a hatósági üzemek káros és indokolatlan konkurrenciája. Annak ellenére a Pannónia is hasonló rentabilitásról számol be. A mérleg 122.384.48 pengő tiszta nyereséget mutat ki az értékesítési tartalékalapra leírt összegen kívül. A tiszta nyereségből a Pannónia Sör a 30 pengős névértékű részvények után

3 pengő osztalékot fizet, ami 10 százalékos netto kamatozásnak felel meg.

A mérlegadatokat itt is széles anyagi bázisról és abszolút mobilitásról tanuskodnak. A folyószámla és áruadók tartozása 1.196.156.47 pengőt tesz ki, míg ezzel szemben a hitelezők követelése 810.897.14 pengő. A vállalat gyártási nyeresége egyébként 624.833.58 pengőt tett ki az év folyamán.

Bizonyos, hogy az a nobilis osztalékpolitika, amelyet a két reprezentatív sörgyár a súlyos gazdasági viszonyok ellenére is folytatott, éreztetni fogja hatását a részvényeik tőzsdei árfolyamának alakulásánál is.

Kartellbe lépnek az erdélyi hajlított butorgyárak. Az erdélyi hajlított butorgyárak között már régebben folynak a tárgyalások annak az éles versenynek a kiküszöbölésére, amely ennek az iparnak a helyzetét igen megnehezítette. A megbeszélések alkalmával, amelyek Aradon és Máramaroszigeten folytak, az a terv alakult ki, hogy az erdélyi szakmabeli vállalatok kartellbe tömörítésével közös eladási irodát állítanak fel és a termelést, valamint az árakat egyöntetűen szabályozzák.

Január tizenötödikén leszámítolják a gyufakölésön harmadik részletét. A svéd gyufakölésön 1931 január 15-én esedékes harmadik részletének leszámítolása végett tárgyalások indultak meg a Magyar Általános Hitelbank útján a N. M. Rothschild and Sons londoni bankházzal, amelynek ez év augusztus havában tudvalevőleg a svéd gyufakölésön jövő hó közepén esedékes részlete is leszámítoltatott. E tárgyalások eredményeképpen a londoni Rothschild-ház a záloglevelek vételárának 11.040.000 dollárt kitevő harmadik részletét 1930 január 15-éig, tehát egy évvel az esedékesség előtt fogja folyósítani.

Kun Béláéktól örökölte a főváros a gyógyszerüzemet, amelyhez a városi urak oly görcsösen ragaszkodnak

A műszerüzem teljesen tönkretett egy egész szakmát — Megdöbbentő adatok a közüzemek tatárjárásáról

A főváros negyvennyolc közüzeme közül legalább negyven azonnal megszüntethető, anélkül, hogy ez a közre bárminemű hátránnyal járna — mondotta Bud János kereskedelemügyi miniszter a Kereskedelmi Csarnok vacsoráján. A fővárosnak mind a negyvennyolc üzemét meg kell szüntetni, mert a közre károsak. — így hangzik helyesen variálva ez a megállapítás, amelynek helytállóságát egyöntetűen aláírja a kereskedelem és az ipar.

A közüzemek problémája nem olyan kérdés, amely gazdasági tételekkel tisztázható vagy igazolható lehetne.

A közüzemek husba- és zsebbevágó tényét jelentenek Budapest polgársága és munkássága számára, a szubvencióval, adómentességgel, kedvezményekkel működő közszégi omnipotencia harcát a magánvállalkozással. Nem prelegált a budapesti egyetem statisztikai katedrájáról, de talán ismeri elméletben és gyakorlatban ezt a problémát egy másik államférfi, az amerikai Hoover, az USA elnöke, aki programbeszédében kijelentette, hogy

a közüzemeket le kell építeni, mert kerékkötői a magánvállalkozói szabadságharcnak, akadályozói az iparfejlesztésnek.

Az Újvilág hatalmas dimenzióju gazdasági struktúrája talán elviselheti és méltányolhatja ezeket a megállapításokat, amelyeket a milliós Budapest törvényhatósága megvalósíthatatlannak tart és tabuként kezelni tudadminisztrált, a bürokrácia béklyói miatt alkotásképtelen, vízfejűségben szenvedő üzemait.

A községi műszer- és gyógyszerüzemek létének vagy nemlétének problémája körül zajlanak most a viták, vizsgálják a vizsgálóbizottságok és csúsznak-csavarognak a tények. Éber Antalnak a közüzemek ellen vívott férfias és erőteljes fellépése hozta napirendre a kérdést. Ahelyett, hogy elhatározták volna az intézmények azonnali eltörlését, mint a működő üzemek közt is a legfölsőlegesebb és legkártékonyabb hatású városi vállalatok példányainak megszüntetését — bizottságot küldtek ki, hogy készítsen jelentést az üzemek működéséről.

Tudtunkkal 1919 augusztus 31-én hatályukat veszítették a gyászos emlékü tanácskormányának és összes szerveinek törvényei, rendeletei és intézkedései. Sőt e rendeletek és intézkedések kibocsátói! a bíróság felelősségre vonta és szigorú büntetéssel sújtotta.

Egyetlenegy intézkedése maradt életben a szovjetnek Magyarországon: a fővárosi gyógyszerüzem.

A proletárdiktatura kitöréséig a gyógyszerárak kollektive végezték a főváros kórházainak gyógyszerárval való ellátását. A népbiztosok tanácsa elkomunizálta a gyógyszerészek felszerelési anyagraktárát és megalakította a fővárosi gyógyszerüzemet, amely azóta mind a mai napig monopolisztikusan elégíti ki a kórházak gyógyszer-szükségletét. A városházi üzemkoncentráció fanatikusainak köszönhető, hogy ez az állapot a jogrend helyreállításával sem szűnt meg. Az anyagraktár elkomunizálásáért kétévi huzavona után a gyógyszerészek némi kárpótlást kaptak és ezzel a főváros részéről legalizálódott az a rablási tény, amelyet szuronyok oltalma alatt hajtottak végre a szovjet szervei.

Már az alakulás körülményei is kötelezővé tennék a gyógyszerüzem megszüntetését. A Kereskedelmi és Iparkamarának a közüzemek leépítése érdekében indított akciójába bekapcsolódott a Budapesti Gyógyszerészek Testülete is, amely bizottságot küldött ki, hogy konkrét adatokat szolgáltat-hasson a kamarának a kormányhoz intézendő felirathoz. A bizottság munkáját azonban rendkívül megnehezíti az, hogy

a gyógyszerüzem költségvetése és évi kimutatása nem tartalmaz részleteket,

hanem az egyes tételek a budgetbe sommásan vannak beállítva és így csak megközelítő pontossággal lehet megállapítani, milyen kalkulációval dolgozik a fővárosi gyógyszerüzem, illetve milyen arányú szükségsszerűen előálló árdragulást okoznak az ad-

minisztrációs költségek? A bizottság harmadik hete folytatja munkáját, de

máris olyan adatok birtokába jutott, értesülésünk szerint, amelyek ellenmondást nem tűrően támasztják alá az üzemellenes álláspontot.

A műszerüzem közvetlenül a háboru elején alakult még és a világháboru okozta szállítási nehézségek következtében foglalta el fokról-fokra az egykor virágzó budapesti műszeripar hadállásait.

A műszerüzem büszkén utalhat arra a hatalmas haditényére, hogy sikerült a magyar ipar egy ágát teljesen megsemmisítenie.

Az üzem nemcsak a szorosan vett orvosi műszereket, hanem a legkülönbözőbb szükségleti tárgyakat is szállítja a főváros kórházainak és ezáltal a vasszakmától kezdve a porcellán- és üvegyiparig súlyos károkat okoz a magánvállalkozásnak.

A műszerüzem valamennyi áruját — a legfinomabb orvosi műszerektől a porcellántányérokig —

külföldi gyáraknál szerzi be, bár akadnak olyan gyárak is, amelyek megtagadták a szállítást

azzal az indoklással, hogy csak vízszinteladókna állanak rendelkezésre, de nem a magyar kereskedők üzleti érdekeit veszélyeztető közüzemeknek. Ezrelékben lehet kifejezni azt a kvantumot, amelyet a magyar ipartól (a MONE gyártól és kisiparosoktól) rendel a műszerüzem. Ezzel az üzletpolitikával sikerült elérnie, hogy a Garay- és Keleti-féle budapesti műszergyárak még évekkel ezelőtt beszüntették üzemüket és szélnek bocsátották nyolcvan főnyi munkás-személyzetüket. A közüzemek nélkülözhetetlensége mellett agitáló szociáldemokrata városatyák szemében talán quantité negligible ez a nyolcvan kenyér nélkül maradt munkás azon korszakalkotó tény mellett, amelyet a műszerüzem importunk fellendítése körül elért.

A műszergyárak és kereskedők ezelőtt rendszeresen résztvettek a legújabb vívmányokat ismertető külföldi kongresszusokon és az ott beszerzett újdonságokat az orvostársadalom rendelkezésére bocsátották. Miután a műszerüzem kivette kezükből a klientélájuk legfontosabb tényezőjét, a kórházakat, ez a lehetősége is elenyészett az amugy is súlyos válságban tengődő szakmának, ami — talán mondanunk sem kell —

felbecsülhetetlen veszteséget jelent az újításokkal a helyszínen megismerkedni nem tudó orvostársadalomnak.

A műszerüzem tisztviselői pedig azért nem frekválják ezeket a kongresszusokat, mert lehet, hogy kitűnő tisztviselők, de nem szakemberek, azonfelül

pedig — talán be sem engednék őket a kongresszusra.

A gyárak megszűntek, a kereskedőket vidéki nivóra süllyesztette az üzem. A műszerkereskedések ezelőtt kilencven százalékban orvosi műszereket és csak tíz százalékban higiéniai cikkeket tartottak raktáron. Ma ez az arány fordított. De ha a klinikák évente kétszer nem írának ki versenytárgyaslást szükségleteikre, a kereskedők is bátran becsukhatnák a boltot.

A műszerkereskedők nem feliratoznak, nem is gyűjtenek adatokat a műszerüzem ellen. Ma már csak négy számottevő (de kisvárosi viszonylatban számottevő) orvosi műszerkereskedés van Budapesten, hála a műszerüzem működésének. A négy kereskedő nem is gondol arra, hogy eredményes akciót fejtsen ki a mindent felfaló Moloch ellen.

De éppen ez a tény kell, hogy felrázza letargiájából a főváros dolgozó társadalmát. Ez a tömegpusztítás minden statisztikai adatgyűjtésnél jobban ordít és

ékezzőlóbban biztatja az iparos- és kereskedőtársadalmat a közüzemek elleni erőteljes és eredményes offenzíva felvételére,

mielőtt őket is elnyelné az üzemek feneketlen gyomra.

Huszedik évfolyamába

lép A Pénzvilág január elsején. Nem tartunk pihenőt ennél a kétévtizedes határkőnél, nem hivalkodunk, nem irunk és másokkal nem iratunk ódákat szerény multunkról. Csak megállapítjuk és emlékeztetbe idézzük, hogy A Pénzvilág még a béke boldog éveiben indult el útjára és akkor szegődött a magyar közgazdaság szolgálatába, mikor annak még csak egy-két orgánuma volt. A Pénzvilág megjelenése erőt, frissességet, bátorságot, eleven kritikai szellemet jelentett a közgazdasági publicisztikában.

A régi utat járjuk most is. Két évtized alatt mindig függetlenek voltunk, a magunk emberségéből éltünk, senkinek a tisztességét nem érintettük és azt hisszük, tisztán tartottuk a magunk becsületét is. Nem voltunk soha opportunusok, szolgálalkúek, hízlekedők, bátran megmondtuk a véleményünket, de mindig csak a tárgyilagosság, a tiszta közérdek és a magángazdaság jogos érdekeinek védelme vezetett bennünket.

Ezen az uton fogunk haladni továbbra is. Aki A Pénzvilág-ot olvassa, tájékozódik az aktuális közgazdasági eseményekről s készen kapja egyuttal azok becsületes és eredeti kritikáját is. Gonddal, szeretettel, lelkiismeretességgel szerkesztjük az újságot és a legbüszkébbek arra vagyunk, hogy az írástudók, a hozzáértők, a szakképzettek mindig külön helyre állítanak bennünket. Nem is akartunk soha uniformizálódni, eredetiségünkre két évtizeden át vigyáztunk s orgánuma szeretnénk lenni továbbra is a nagyközönség mellett — a közgazdasági inyeneknek is.

Aki irányunkat helyesli, a kétévtizedes évfordulón arra kérjük:

fizessen elő A Pénzvilág-ra!

Előfizetési ár egész évre 20 pengő, félévre 10 pengő.

Dr. báró Natorp Tivadar miniszteri tanácsos kitüntetése. A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére dr. báró Natorp Tivadar miniszteri tanácsosnak, a magyar királyi dohányjövődéki központi igazgató helyettesének kiváló buzgalommal és odaadással teljesített eredményes szolgálata elismeréséül a II. osztályú Magyar Érdemkeresztet ajándékozta. A magas kitüntetés dr. báró Natorp Tivadar személyében olyan kitűnő szakférfi érdemeinek méltánylása, aki képességeivel, tudásával és lekötőező modorával egyaránt rászolgált a kitüntetésre. Dr. báró Natorp Tivadar valóságos jobbkeze a dohányjövődék központi igazgatójának, Benkó Ferenc államtitkárnak és annak az új szellemnek, amelyet a jelenlegi vezetőség inaugurált, nem egy bevált reformja és eredménye fűződik a kitűnő dr. báró Natorp Tivadar nevéhez.

Ha jó, tartós, megbízható és gazdaságos üzemű

autobuszra vagy teherautóra

van szüksége.
ugy kérjen ajánlatot és bemutatást a

MAGYAR WAGGON- ÉS GÉPGYÁR RT-101,
amelynek győri

automobilgyárában
készülnek a legújabb típusú autók.

RÁBA-KRUPP
és **RÁBA-A. F.**

Központi Igazgatóság: V. Deák Ferenc-u. 18 Telefon: 818-50.	Budapesti raktár és javítóműhely: Kerepesi-ut 26. sz. Telefon: József 453-84.
--	--

A badacsonyi probléma

A Pénzvilág legutóbbi számában beszámolt a badacsonyi hegyvidék természeti szépségeinek megvédésére irányuló akcióval kapcsolatos bonyodalmakról. Zsitvay Tibor igazságügyminiszter tudvalevőleg bejelentette, hogy e tárgyban rövidesen javaslatot terjeszt a Ház elé, melynek intenciója az, hogy a Badacsony-hegység bazaltbányáiban hagyjanak fel a kitermeléssel, mert a munka zaja lerontja a gyönyörű hegyvidék harmonikus fenségét.

Kifejtettük, hogy amikor csekélyszámu megmaradt természeti kincseink megóvásáról van szó, az általános nemzeti szempontokat föléje kell helyezni a magánérdeknek. De ugyanakkor nyomatékosan rá is mutattunk azokra a nemzetgazdasági és szociális érdekekre, melyek az akció lebonyolításával kapcsolatosak. A számos munkást foglalkoztató vállalat nem kötelezhető arra, hogy tisztán esztétikai szempontokból beszüntesse üzemét és elveszítse az eddigi feltárásokba és munkálatokba befektetett összegeket.

A magántulajdon alapján felépített társadalomban a probléma csak úgy nyerhet méltányos megoldást, ha feltétlenül respektálják a magántulajdon elvét. A bazaltbányák megváltása csak kártalanítás útján történhet, amit a szociális szükségletek kielégítésére végrehajtott birtokreform során a kisajátított birtokok tulajdonosai is állami megváltásban részesültek. Vass József népjóléti miniszter legutóbb a balatonfüredi bérlet kapcsán fölmerült komplikációk fölötti parlamenti vitában lekötötte magát amellel, hogy a kormány mindenekelőtt respektálja a magántulajdon elvét és azon nem enged rést ütni. Ennek a határozott kijelentésnek konzekvenciáit a badacsonyi bazaltbányák ügyében is le kell vonni, amint minden más nézet alapján történő megoldás veszedelmesen hasonlítana a kártalanítás nélküli kisajátítások metódusához.

Hogy az affér érdemleges elbírálásába bocsátkozhassunk, szükségesnek tartjuk ismertetni annak előzményeit is. A badacsonyi hegyoldal, ahol a bazaltbányászás folyik, részben a herceg Esterházy-féle hitbizománnyhoz tartozik, részben a badacsonyi közbirtokosság tulajdona.

A Tószeghy Freund-cég 1903-ban a közbirtokossággal kötött szerződést a tulajdonát képező világ-hírű bazalt kiaknázására. Csak amikor kilenc év múlva a közbirtokosság birtokrészen a bazalt kimerült, tett ajánlatot a cég néhai herceg Esterházy Miklósnak a területén fekvő bazalt kibányászására.

Herceg Esterházy Miklós a legkötelesebb óvatossággal és az összes szempontok alapos latolgatásával járt el és mielőtt az ajánlat elfogadásáról döntött volna, a kérdést beható tanulmányozás tárgyává tette a hitbizomány jogigazgatójával, Nagy Emil későbbi igazságügyminiszterrel, valamint jószágigazgatójával, szentgericei Nagy Alberttel. Dr. Nagy Emil kérdést intézett a földmívelésügyi minisztériumhoz, hogy közérdekből van-e valamilyen kifogása a hercegi területen folytatandó bazaltkiaknázás ellen, amire azt a választ kapta a minisztériumtól, hogy tekintettel a bányászás óriási nemzetgazdasági jelentőségére, annak további kiaknázását nem ellenezheti. Viszont arra az álláspontra helyezkedett a minisztérium, hogy a nemzetgazdasági szempontot össze kell kötni a Badacsony természeti szépségeinek védelmével.

E kényes kérdés megoldására Lóczy Lajost, a kitűnő geológust, küldötte ki a minisztérium, aki behatóan tanulmányozta a terepet és meghuzta azt a határvonalat, amelyen túl a bazalt kibányászásának nem szabad terjednie. A pontos térképpel ellátott okirat alapján a minisztérium meghozta olyértelmű döntését, hogy a nagyértékű bazalt kibányászása ellen nincs kifogása, mert a tényleges természeti kincsek, a Balatonra néző bazaltoszlopok érintetlenül maradnak.

Ily körülmények után jött létre a Tószeghy-Freund részvénytársasággal a szerződés, amelynek értelmében a hitbizomány átvette a kibocsátott új részvények egy bizonyos kisebbségi hányadát.

A kérdés nemzetgazdasági oldala mellett olyan fontos etikai momentumok is közrejátszanak, amelyek szempontjából fontos a hercegi hitbizománnyal kötött szerződés históriájának története.

A hitbizomány jelenlegi hasznélvezője, herceg Esterházy Pál a szerződés megkötésekor még kis-korú volt, úgyhogy édesatyja elhunytá után nem állott módjában változtatni a szerződésen. A fiatal herceg minden tekintetben méltó követője és megtestesítője azoknak a Magyarország kultúrtörténetétől elválaszthatatlan tradícióknak, amikre az Esterházy-név kötelez. Ismeretes, hogy a fiatal herceg nagylelkű mecénása és istápolója a kulturális és művészeti törekvéseknek, aki nagykorúsításakor igazán főúri bőkezűséggel tett hatalmas összegű alapítványt a Magyar Tudományos Akadémia kulturális céljainak támogatására. Kétségtelen, hogy Esterházy Pál herceg személye és fenköltszellemű közéleti működése olyan erkölcsi tőkét reprezentál,

amely nagy sullyal esik a badacsonyi kérdés megoldásának mérlegserpenyőjébe. Olvastuk a hercegi hitbizomány jelenlegi jogtanácsosának, dr. Nagy Aladár nyugalmazott kuriai bírónak a problémával kapcsolatosan megjelent nyilatkozatát, amelyben oly jogászai felkészültséggel, az érvek meggyőző felsorolásával és az igaz ügyért küzdő jogtudós cáfolhatatlan logikájával reflektál azokra a megnyilatkozásokra, amelyek az ifju Esterházy herceg nem és kimagasló alakját összefüggésbe akarják hozni a szőnyegen forgó probléma bonyodalmaival. Aki herceg Esterházy Pál minden szépért és jóért hevülő, hazafias érzéstől lángoló és a köz- és kulturális célokat bőkezűen támogató egyéniségét ismerik, egyetlen percig sem kételkednek dr. Nagy Aladár nyilatkozatának abban a magátólértetődő konkluziójában, hogy a herceg személye nem lehet akadálya a megoldásnak, mert a hazafias és kulturális célokra horribilis összegeket áldozó herceg Esterházy Pál áldozatkész gesztusa meg fog nyitvánulni a tervezett kielégítési akció során is.

Ezeket tartottuk szükségesnek elmondani a nagy port felvert ügygel kapcsolatban, hogy adataink alapján a nagyközönség előtt is helyes és az őt megillető korrekt megvilágításba kerüljön néhai Esterházy Miklós herceg, Esterházy Pál herceg és dr. Nagy Aladár jogtanácsos személye és tisztázassék a kérdés etikai oldala.

A Cook-iroda kiterjeszti működését Magyarországra

Többszöndős huzavona után koncessziót kapott a Magyarországon való telepedésre a világhírű Cook utazási- és menetjegy-iroda. Ennek a ténynek közgazdasági és idegenforgalmi jelentőségét nem kell olvasóinknak bővebben megmagyarázni, legföljebb azt kérdezhetnénk meg a költő szavaival: *Miért oly későn?* Az IBUSz monopolisztikus helyzetét igazán nem indokolta semmi sem és nevétségek, kicsinyesek voltak azok az érvek, amelyeknél fogva az egész világra kiterjedő hálózatu angol jegyirodát kizárták Magyarországot területéről, illetve ezáltal Magyarországot kizárták a világforgalomból. Aki még nem tudná, annak is tudatára kell ébrednie, amennyire életkérdés az országra és Budapestre nézve az, ha a világ minden tájáról Középeurópát látogató globetrottereknek nem végződik a világ Hegyeshalomnál, vagy Szobnál, ha nem mered feléjük komor és mitsem nyújtó terra incognitaként a Cook-társaság körutazási térképéről Magyarországot helyének — fehér foltja. Az IBUSz-nak lehetnek feladatai és eredményei az ország területén lebonyolódó, vagy Magyarországról a szomszédállamokba irányuló forgalom lebonyolításában, de ezek az eredmények nem állanak arányban azokkal az effektív veszteségekkel, amelyeket a Cook kikapcsolása miatt eddig szenvedtünk. Frappáns példa erre a Magyarországnál is jobban megnyomorított osztrák közútiársaság, amelynek ipara, kereskedelme, mezőgazdasága az elszorított csonkításokat az idegenforgalom fellendülésével ellensúlyozza. Már pedig

tagadhatatlan, hogy a császárváros műkincseit és kulturáját, valamint az osztrák hegyvidék természeti szépségeit felkereső és méltányoló külföldire nem maradhatnak hatás nélkül Magyarország és Budapest látványosságai és kulturája sem. Ebben látjuk mi a Cook-irodának nyújtott koncesszió jelentőségét és reméljük, hogy ez a régóta esedékes elhatározás termékenyítően fogja éreztetni a gazdasági életben hatását.

Vámrevízió és munkanélküliség

Az agráriusok érdekképviselői a kormányhoz intézett felterjesztésükben husz ipari cikk védővámjának csökkentését követelik és az elterjedt hírek szerint a kormány rövidesen érdemben foglalkozik a vámtarifa revíziójának kérdésével. Ez az évek óta húzódó probléma alkalmas arra, hogy megfelelő beállítással a mezőgazdasági helyzet javulását várják tőle, amint az agráriusok kimutatása szerint valóban aránytalanság van a mezőgazdasági és ipari termékek áralakulása közt. Ugyanakkor azonban pillantást kell vetni az érem másik oldalára is, amit szándékosan szem elől tévesztene a mezőgazdasági front előharcosai: micsoda következményekkel járhat ez a revízió az általuk nem küzdőtársként, hanem ellenfélként kezelt magyar iparra? Aki csak valamennyire is tisztában van az ipar helyzetével, tudhatja, hogy egykor virágzó iparvállalataink lerodukált üzemmellel és kapacitással, raktárakra dolgoznak és hogy az ipari termelés értékesítése sokkal leközdetlenebb akadályokba ütközik, mint a külföldi spekulációnál mégis csak piacra találó termése. A vámrevízió tehát azzal az egyetlen negatív eredménnyel járna, hogy

a még működő gyárüzemek további redukeciókat hajtanának végre és tízezrekkel növekedne a munkanélküliek száma,

ugyhogy végeredményben amit a mezőgazdák megnyertek a vámon, azt elveszítenék a réven, illetve a belföldi fogyasztópiac lecsökkent felvevőképességén. Tudtunkkal a magyar gyáripar sohasem támasztott olyan indokolatlan igényeket, amelyeket az agráriusok ne tudtak volna kielégíteni és a hatalmas cseh és német konkurenciával szemben a külföldi piacokon is meg tudta állami a helyét és tartani árait. Ha tehát most lényegtelen és a mezőgazdasági krízisen amugy sem segítő differenciák miatt szabad utat nyitnak az országba a külföldi iparcikkek beözönlésének, azzal csak

az ipari munkanélküliséget fogják fokozni, anélkül, hogy a mezőgazdaságin egy jótányit is segítettek volna.

Az ipar és mezőgazdaság közt fennálló és sokszor mesterségesen szított érdekellentét nem lehet egyik vagy másik termelési ág rovására megoldani, csupán mindkettőnek támogatásával. Megirtuk A Pénzvilág legutóbbi számában, hogy az agrárkrízist nem oldják meg, legföljebb a vegetálás tartamát hosszabbítják a különböző lombardhitelek, dugsegélyek és egyéb apró-cseprő kedvezmények. Nem ezekre, hanem

generális szanalásra van szükség lombardhitelek formájában, amint az iparon is csak nagyméretű közmunkák kiírásával lehet segíteni.

Rossz szolgálatot tesznek a köznek, akik a kézenfekvő megoldás helyett az ellenlélek kimélyítésén dolgoznak és mondvacsinált rendszabályokkal csak a nyomort, az elégedetlenséget, a felforgatás és rombolás természetes melegágyát növelik.

Megjelent a Kallós János-féle

„GAZDASÁGI, PÉNZÜGYI ÉS TŐZSDEI KOMPASZ” 1929—1930. évi évfolyamának második része 2 kötetben, több mint 1400 oldal terjedelemben.

Tartalmazza: az összes budapesti és vidéki ipari, kereskedelmi, biztosító, stb. vállalatok legújabb adatait. A már előzőleg megjelent két kötettel együtt — amely a budapesti és vidéki pénzintézetek adatait közölte — most már négy kötetből áll a nagymérvben kibővített komplett kompsz.

Mind a négy kötet ára együtt — több mint 2200 oldal terjedelemben — 50 P.

Megrendelhető: a Pesti Tőzsde kiadóhivatalában, Budapest, IV., Városház-utca 6. Telefon: Aut. 896—96.

MEGRENDELÉS.

Levágandó és beküldendő.

KALLÓS JÁNOS-féle

„Gazdasági, Pénzügyi és Tőzsdei Kompsz”

BUDAPEST.

IV., VÁROSHÁZ-UTCA 5.

Ezennel megrendeljük Kallós Jánosnak a Pesti Tőzsde főszerkesztőjének:

GAZDASÁGI, PÉNZÜGYI ÉS TŐZSDEI KOMPASZ

1929—1930. ÉVRE

című évkönyvét egy példányban 50 pengőért,

mely összeget a Kompsz leszállításakor kifizetjük.

cégszerű aláírás,

A legaríalmasabb és legterjedelmesebb városi lap

MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN REGGEL

Példánnyonként árusítják az újság-árusító pavilonokban és a kiadóhivatalban (VI. Székesvárosi Városház-utca 18)

Tővárosi Hírlap

az Egységes Községi Polgári Párt hivatalos lapja

Min den számban: miniszterek, államférfiak, párt- és várospolitikusok, a székesváros vezető és kiváló szakértői nyilatkoznak az aktuális városi problémákról. Várospolitikusoknak, pénzügyi és egyéb közgazdasági köröknek, vállalkozóknak, iparosoknak, kereskedőknek nélkülözhetetlen

Tel.: Aut. 137-18. Szerkesztő: DACSO EMIL. Tel.: Aut. 137-18.

Szerdai Beszélgetés

Idősb Dr. Intím István h. vezérigazgató úrral

— Kedves Vezérigazgatóm, azt hiszem, Ön is tulságosan mozgalmasnak találja a közgazdasági életet, noha így karácsony előtt rendszerint a csönd és eseménytelenség szokott elterpeszkedni. Nem az üzleti élet élénk, a kezdeményezés, a vállalkozás, nem tranzakciók okozzák a lázasságot, hanem viták, ankétek, előadások, egyszerűen elméleti esaták. Ezek egyik legnívósabbja a részvényjogi reform körül támadt bajvívások sorozata volt, amelyben porondra álltak ki a magyar gazdasági élet legnagyobb favoritjai. Gyönyörű volt ez a mérkőzés, eleven, határozott, energikus, úgy-hogy nem is maradhatott el a siker. Szerényen megállapítjuk, hogy az az álláspont győzött, amelyhez A Pénzvilág is odaszegődött már a harcok kezdetén. Mindig az volt az álláspontunk, hogy reformra nincs szükség, a mostani törvényes intézkedések kielégítőek s mindenféle újítás csak az amugyis érzékeny gazdasági életben okozna káros és kellemetlen zavart.

— Fölveri a csöndes ugart Hegedűs Loránt beszéde is a Tébe elnöki székéből. Bátor, fordulatos, kemény, odamondogató ez a beszéd, amelyből a jogos önérték beszél, a pénzintézetek nagy és fontos szerepének büszke átérezése. Érthetnek belőle a hatalmasok, akik szintén bele szoktak esni abba a hibába, hogy félművelt politikai közönségüknek jelszó-táplálékul dobják oda a bankokat, jobb meggyőződésük ellenére. És érthetnek belőle a fórumon elszaporodott politikus-közgazdászok, akik az utóbbi időben meghonosították azt a divatot, hogy újságokban és politikai gyűléseken hozzáértés és képzettség nélkül szóljanak közgazdasági kérdésekhez. Ezek is előszeretettel pécézik ki a bankokat, a bankok kamatpolitikáját és főként és tisztelet nélkül beszélnek olyan intézményekről, amelyek legszilárdabb talpkövei a magyar közgazdaságnak. Hegedűs Loránt tiszteletreméltó snájdígsággal visszautasította a hetyke, fölényes, de szellemileg üres tarisznyájú kritikusokat és ehhez a gesztusához szívesen fapsol az objektív magyar közvélemény.

— Különben a közgazdasági élet csöndes és eseménytelen. Némi felüdülést hozott a félhivatalos közlemény a gyufakölesön utolsó részletének folyósításáról a Magyar Általános Hitelbank közreműködésével és igen kellemes feltűnést keltett a Magyar-Olasz Bank nagy sikere kétféle dollár értékű községi kötvénynek az olasz piacon történt elhelyezésével. Vezércikkünk méltatja ennek a tranzakciónak gazdasági és politikai jelentőségét, de ezen a helyen külön is gratulálunk az Olasz Bank vezetőinek, hogy a mai viszonyok között ezt a nagyszabású hitelműveletet sikerült nyélbe ütniük. Itthon különben a bizalmi krízis, sajnos, változatlanul tart s e téren semmiféle enyhülést tapasztalni nem lehet. A pénzintézetek a hitelek elbírálásánál igen nehéz helyzetben vannak, mert minden eddigi mértéket meghalad az inszolvenciák száma. Tömegesen hullanak el a kereskedők, különösen a vidéken és a nagykereskedelmi cégeknek és gyárvállalatoknak valóságos kellemetlen élmény lett a reggeli postabontás, amely a cégek összeomlásáról hozza a gyászjelentéseket. Tragikus jelenség ez, amelyet még amellett nem lehet gyógyítani, csak apátiával lehet szemlélteni. Évekkel ezelőtt még azt mondták az okosak és fölényesek, hogy most hull a férgese, el kell pusztulnia a feleslegnek, de a tragédia oly arányokat öltött, hogy most már a fölényesek is elmerengenek és nem látják a kibontakozás útját.

— Ez a nagy bizalmi válság okozza, hogy a külföldi pénzajánlatok olcsóbbodása nem gyakorol érezhető kihatást a magyar piacra. A bankok nem tudják a fölkinált pénzeket biztos kezekbe kihe-lyezni s ennél fogva nem is veszik igénybe. Az újabb angol rátaleszállítás sem képes nálunk jótékony hatással érvényesülni, a már jelzett okoknál fogva, amihez még hozzájárul a német gazdasági életnek egyre szélesebb területen kibontakozó válsága. Németország egyelőre nem foglalkozik kamatleszállítással, Ausztria is az újabb pénzügyi szanálás állapotában van, ennél fogva a mi hivatalos pénzügyi körünk a kamatpolitika terén nem tudják levonni az angol rátaleszállítás konzekven-ciáit. Mindenesetre megbízhatunk abban a bölcs vezetésben, amely ezen a téren sohasem hibázott s mindig összhangba tudta hozni a magyar valuta érdekeit a gazdasági élet követelményeivel.

— S mit szól, Szerkesztő, a jövő évi osztalékok felől mind sürűbben megjelenő prognózisokhoz?

— Én azt hiszem, hogy a pénzintézetek általi-

ban a tavalyi osztalékokat fogják kifizetni és talán a Nemzeti Bankot kivéve, osztalékemelés sehol sem lesz. Ezt a politikát is csak helyeselni lehet, mert a mai viszonyok a legnagyobb évatosságra intenek. Az iparvállalatoknál más a helyzet, ezeket nem kötelezik olyan szempontok, mint a pénzintézeteket. Több olyan iparvállalatunk lesz, amely emelni fogja az osztalékokat, a vállalatok tulnyomó része azonban megmarad a korábbi év osztalék-

fizetésének nivóján. Természetesen lesznek szór-ványosan osztalékredukciók is, azonban az 1929-es esztendő súlyos gazdasági jelenségei mellett ez egyáltalában nem meglepetés.

— Még valamit szeretnék az Ön kritikája alá bocsátani, tisztelt Vezérigazgatóm s ez a Községi Takarékpénztár körül felkavart afférek ügye. Ugyebár két ponton érték támadások mostanában a Községi Takarékpénztárt, amely nagy életrevalósága

folytán, úgy látszik, állandóan a gazdasági aktuá-lítások előterében van. Az egyik a városi biztosít-ások ügye, amelynek szemére hányják, hogy négy biztosító társaságért exponálja magát s ezektől provizórt fog élvezni. Komoly emberek ennek a gyermekes vádnak nem adtak hitelt, mert hiszen az ilyen érdekeltségnek gyakorlati szempontból nem is lenne semmiféle formája. Tény az, hogy a biztosító társaságok ajánlata felől a városházán döntenek, erre a döntésre tehát a Községi Takarékpénztárnak a világon semmiféle befolyása nincs. Viszont ha igaz az, hogy a városi biztosít-ások ügyét majd a Községi Takarékpénztár fogja ellen-őrizni s ekörül valami jutalékjövödelme lesz, — abszolút nem tudjuk, hogy ez így lesz-e, de ha igen, ezt a legfőbb dolognak tartjuk, mert a Községi Takarékpénztár ép az a hivatása, hogy a város részére hasznos szolgáltatásokat végezzen, viszont üzemet csak úgy tudja fentartani, ha e szolgál-atokért — bizonyára mérsékelt — jövedelmekhez jut. Így van ez a másik afférnál, a Hagenmachere-dő ügyénél is, ahol a város fölkérésére a Köz-ségi Takarékpénztárnak a finanszírozó szerepe jut. Magától értetődik, hogy ezért a Takarékpénztárt jutalék illeti meg, mert ha ilyen feladatot in-gyen teljesítene, akkor a rezsijét sem tudná fe-dezni. A jóhiszeműség és hozzáértés tehát moso-lyogva tér napirendre a Községi Takarékpénztár körül támasztott legújabb „afférek” felett. A vi-szontlításra karácsony után!

Ráró.

Nem sikerült a nyomó-kartel feltámasztása

A műselyem-konkurrencia élezte ki a helyzetet — sohasem volt szó gyárak megszüntetéséről

Többbizben hirt adtunk azokról a kísérletekről, amelyek a textilipar évekkal ezelőtt felbomlott karteljeinek összekovácsolására irányultak. Hogy ezek a tárgyalások eddig egyetlen esetben sem vezettek eredményre, annak oka abban kere-sendő, hogy

a fogyasztás állandó gyengülése és a gyárak túltermelése

folytán előállott aránytalanság miatt a gyárak kénytelenek késhegyremenő harcot folytatni egy-mással, csak hogy nyomott árakon értékesíthes-sék termékeiket.

Mivel a túltermelés problémája mégis oly fájó pontot képezett, amelynek megoldása nélkül a feldolgozó-ipar súlyos következmények elé ke-rült volna, tárgyalások indultak meg a nyomó-szakmában érdekelt gyárak közt, amelyek egy-részt a hazai piacnak szánt termelés-kontingen-tálását, másrészt pedig egységes hitelfeltételek el-fogadását lettek volna hivatva megvalósítani. Az egyezmény létrejöttétől az árak stabilizálódását remélték, mert eddig a fölös árucikkek elhelyezé-sére indított kampányban a gyárak ugyszólván áron alul váltak meg termékeiktől, csak hogy megfelelő forgalmat mutathassanak ki.

Sok szó esett arról is, hogy a tárgyalások lényege állítólag

két gyárüzem teljes likvidációja

volt, mint amely üzemek megszüntetésével elejét lehetne venni a túltermelésnek és megfelelő, je-lenlegi termelési kapacitással és forgalmukkal arányban álló piacot biztosítani a továbbra is fennmaradó gyáraknak. Illetékes helyen felhatal-maztak annak közlésére, hogy

hogy ez az állítás nem felel meg a valóságnak és a tárgyalásokon szóba sem került az üze-mek likvidációja.

A tárgyalások megegyezéssel való lebonyolítá-sát meglehetősen zavarta a gyáraknak a műse-

lyem-termékek körül kifejlődött versengése is, mert mint ismeretes, a textilpiac nyomott hangu-lata mellett a műselyem az egyetlen gyártmány, amelynek piacadobásával három nagy textilgyár is eredményeket mutathat fel. A tárgyalások egyébként a múlt héten befejezést nyertek és pedig

eredménytelenül,

ami által most már szinte véglegesen meghiusult-nak mondható a nyomókartel feltámasztására irá-nyuló kísérlet. A tárgyaló felek dolguk végezetlen állottak fel a zöld asztaltól és egyértelműleg kon-statálták, hogy

a helyzet még nem aktuális a kartel megalá-kitására,

mert a súlyos gazdasági krízisben még a megállá-podások ellenére is kénytelenek lennének tultenni magukat a kondíciófeltételeken, ha nem akarják elveszteni törzs-vevőközönségüket.

Emelkedik a Magyar Fém- és Lámpaárugyár exportja. A Pénzvilág többször megemlékezett már arról a sikeres tevékenységről, melyet a Magyar Fém- és Lámpaárugyár exporttevékenységének emelése és ezáltal a magyar külkereskedelmi mér-leg megjavítása körül kifejt. Örömmel állapítjuk meg, hogy ez a tevékenység még a mai viszonyok között is folytonos fejlődésben van. A Keleten ugyanis oly nagy és állandó az érdeklődés a Ma-gyar Fém- és Lámpaárugyár termékei iránt, hogy azok egyre több helyen és nagyszabású megrende-lések alakjában kerülnek elhelyezésre. Nem kell mondani, hogy a mai viszonyok között ennek nemzetgazdasági szempontból is fokozott jelentő-sége van. Nem csoda, ha Kern Ernő, a Lámpa-árugyár vezérigazgatója egyike az ipari szakma legemlegettebb és legirigyltebb vezető férfiainak, mert az övéhez hasonló eredményekkel kevés ma-gyar iparvállalat vezetője dicsekedhetik. Az ő poli-tikája és koncepciója feltűnő sikert aratott.

Különös kereset a Légiforgalmi Rt. ellen

Különös és precedens nélkül álló jogi probléma foglalkoztatja a budapesti törvényszéket: *egy rendelés*, amely szabályszerűen, a rendelő cég levélpapírján eszközöltetett, a rendelt árukat leszállították, fel is használták és

a megrendelő mégis kétségbevonja fizetési kötelezettségét.

A keresetet a Magyar Általános Gépgyár indította a felszámolás alatt lévő Repülőforgalmi Rt. ellen, amely a kereset szerint még az 1924—26. évi időkben különböző rendeléseket eszközölt a gyárnál, ugymint faanyagokat, gépalkatrészeket, valamint javításokat is eszközöltetett, összesen 4250 pengő értékben. A részvénytársaság többszöri levélbeli felszólításra sem egyenlített ki tartozását, majd legutóbb 1928 december 10-éig ígerte a követelés rendezését. Időközben a közgyűlés kimondotta a Repülőforgalmi felszámolását és Magyar Légiforgalmi Rt. néven való megalakulását, amely

nem ismerte el a követelés fennállását és megtagadta a fizetést.

Alperes azzal érvelt, hogy ő nem eszközölt rendelést, nem adott megbízást reparatúrák eszközölésére, sőt azokat a gépgyár egyenes tilalma ellenére végezte. Szerintük szóbelileg közölték a gyár igazgatóságával, hogy csupán a részvénytársaság levélpapírján az igazgatósági tagok aláírásával ellátott megrendeléseket teljesítse, mert előzően az volt a szokás, hogy egyszerű szóbeli, esetleg telefonrendelésre is leszállították a kért anyagokat.

A MÁG erre a részvénytársaság levélpapírján írott és cégbélyegzővel ellátott megrendelőlapokat produkált annak igazolására, hogy

a megrendelések írásban történtek.

A megrendelőlapokon Malonyai József művezető aláírása szerepelt, aki azelőtt is, azóta is eszközölt rendeléseket a gépgyárnál, semmi okuk nem volt tehát, hogy a szabályszerűen kiállított rendelőlapon megtagadják az áru leszállítását. A törvényszék elrendelte Malonyai József kihallgatását, aki elmondta, hogy

JÓ VILÁGÍTÁS FOKOZZA A MUNKAKÉPESSÉGET

az anyagokat ő rendelte, azokra a részvénytársaságnak szüksége is volt, az árut a gépgyár leszállította és azt fel is használták.

Malonyai, aki ma is a Légiforgalmi szolgálatában áll, előadta, hogy kisebb rendelések eszközölésére felhatalmazása volt, ha pedig nyolcvan pengőt meghaladó rendelésről volt szó, minden esetben bejelentést tett az igazgatóság valamelyik tagjának, vagy azok távollétében egy főtisztviselőnek.

Miután a Légiforgalmi még a szolgálatában álló Malonyai vollomása után is kitarított elutasító álláspontja mellett

a törvényszék elrendelte Szegő Rezső volt vezérigazgatónak a kihallgatását.

Szegő, aki tavaly vált meg a Légiforgalmi Rt.-től, személyi adatainak felvételénél bemondta, hogy *jelenleg is egyik főrészvényese a részvénytársaságnak*. Szegő tud arról, hogy Malonyainak esetenként felhatalmazást adott a megrendelésre, hogy azonban az a konkrét tételről is megtörtént-e, azt csak iratai átvizsgálása után tudná megállapítani.

A törvényszék elrendelte, hogy a volt vezérigazgató a legközelebbi tárgyalásra mutassa be erre vonatkozó iratait, hogy ezek alapján hozhassa meg ítéletét és a tárgyalást elnapolta.

Az új részvényjog halálára

A modern parlamentarizmus iránya a testületi és érdekképviselői képviselet rendszere felé tendál és Mussolini fascista kamarájában az idők jelének felismerése volt, amikor a parlamenti pártok mellett a többséget a különböző kulturális és gazdasági érdekképviselők delegátusai alkották. A felsőházi törvény is ebben a szellemben alapította meg a magyar parlament szenátusának összetételét és ezáltal biztosította azt, hogy *pártpolitikai torzalkodások és érdekellentétek helyett a higgadt, hozzáértő és a szakkérdések eldöntésében egyedül illetékes érdekeltek mondják ki a döntő szót*. Eklatáns példáját láttuk ennek a felsőház legutóbbi döntésénél. Ismeretes, hogy egy kormánypárti ügyvéd-honatyá indítványt nyújtott be, amely szerint az országgyűlés utasítja a kormányt a részvényjog reformjának betervezésére. Ez az indokolatlanul a köztudatba bedobott probléma meglehetősen felkavarta a kedélyeket, ingerült nyilatkozatokat váltott ki pro és kontra és a vita elfajulása olyan szövegekre vezetett, amelyek a közgazdaság tudományának terén járattan rétegekben tökéletes hangulatok felkeltésére voltak alkalmasak. Már a vita megindulásakor eldöntötte a kérdést Éber Antal elmentmondást nem tűrő érvekkel alátámasztott, vaslogikájú cikke — a reform ellenzőinek javára, amihez meggyőzően csatlakoztak legjelesebb pénzügyi és tőzsdei kapacitásainknak megnyilatkozásai. Hogy a *kisrészvényesek megvédésének* ürügye alatt megindult akció most végre megfellebbezett, az Popovics Sándor, Teleszky János, Egry Aurél és Fellner Henrik impozáns felsőházi beadvényeinek érdeme, amelyek hatása alatt a felsőház el is utasította az indítványt. A Pénzvillág kezdettől fogva azt az álláspontot foglalta el, hogy a részvényjog reformja nem szükséges, nem aktuális és nem fontos, ellenben tető alá való hozása esetén gazdasági életünkre csak hátrányokat

jelentene. Örömmel látjuk, hogy a hangzatos jelző-szólamokon sikerült győzedelmeskednie a realis szaktudásnak és hozzáértésnek és ebben az eredményben a helyes álláspont diadalán kívül törvényhozásunk felsőházának tisztult, józan, a napipolitika áramlatain felülemelkedő objektivitását és hozzáértését is üdvözljük.

Kotányi Rezső megvált a Wiener Bankvereintől. Kotányi Rezső, a Wiener Bankverein Magyarországi Fióktelepének igazgatója negyvenévi érdemes szolgálat után megvált az intézet kötelékéből. Ebből a negyven évből Kotányi tizenhárom esztendő a Bankverein égisze alatt működő Magyar Ipar és Kereskedelmi Banknál töltött el, majd ennek felszámolása után huszonhét évig a Wiener Bankverein Magyarországi Fióktelepénél működött. Ahová állították, mindenütt kitűnt lelkiismeretességével, rátermettségével, energiájával. Legutóbb hosszú időn keresztül az intézet titkárságát és személyzeti osztályát vezette igazgatói minőségben s ezekben a fontos, bizalmi munkakörökben igen becses szolgálatokat tett intézetének. Kotányi Rezső azonban a bankon kívül is nagyon sok barátot és tisztelőt szerzett, akik mélyen sajnálják mostani távozását és remélik, hogy ez nem jelent végleges visszavonulást, hanem a jeles és rokonszenves férfiú a gazdasági életben még aktív működést fog kifejteni.

Előadás a Biztosítástudományi Társaságban. A Magyar Biztosítástudományi Társulat üzemszervezési szakosztálya, mely dr. Gonda Illésnek, a Phönix Biztosító Társaság vezérigazgatójának elnöksége alatt áll, december 18-án délután 6 órakor a Magyar Mérnök-és Építész Egyület választmányi termében ülést tart. Az ülésen dr. Gonda Illés elnöki megnyitója után dr. Fehér Gyula, a biztosítás szakértői vizsgálóbizottság tagja „Kisebbségi kölcsönös biztosító társaságok és hasonló alakulatok” címen előadást tart. Az érdekes felolvasás iránt szakkörökben nagy érdeklődés nyilvánul meg.

A szerkesztésért és kiadásért felel
RÓNA BÉLA

Igazgató FÉNYES KÁLMÁN

Postatakarékpénztári csekk-számla: 5172.

Télen

a legkellemesebb és legdivatosabb
utazás a napfényes, meleg

Algier—Tunis

44 saját modern szálló, 300 saját autó.

Legközelebbi rendkívül kedvezményes téli társasutazás indul:

1930 január 7-én

Utirány: Marseille—Algier—Blida—Aumale—Bou-Saada—Biskra—Tim-gad—Lambése—Constantine—Tunis—Karthago—Marseille

Felvilágosítással szolgál:

FRENCH-LINE

hajóstársaság irodája:

Budapest, VIII. k., Baross-tér 3. szám

Telefon: József 376-41

A Vigadó-téri Menetjegyiroda és összes fiókjai.